

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1087 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. јул 2012. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

9770555011004

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је примио, 15. јуна 2012. године, у Српској Патријаршији у Београду, амбасадора Холандије у Србији Л. Л. Стоквица.

Истога дана Патријарх је у посету примио представника фонда Дијаспора за матицу, г. Живадина Јовановића, који га је упознао са резултатима недавно одржане Скупштине ове хуманитарне организације расејања и матице.

Јовановић је Његовој Светости уручио књиге о односима матице и расејања „Мостови“ I и II.

Његова Светост Патријарх Српски Г. Иринеј је благословио хуманитарни рад Фонда и нагласио значај велике помоћи коју српско расејање пружа матици у разним областима.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је примио, 18. јуна 2012. године, у Српској Патријаршији у Београду, амбасадора Јапана у Србији Тошија Цунозакија.

У Цркви Ружици

Његова Светост Патријарх српски служио је у недељу, 17. јуна 2012. г., Литургију у Цркви Ружици на Калемегдану. Саслуживало је братство храма уз појање хора „Станковић“.

Након причешћа великог броја верника, Свјатејши је беседио о Божијем призову и позиву сваком хришћанину да следи пут истине, вере и љубави.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је, 27. јуна 2012. године, у Српској Патријаршији у Београду руског амбасадора А. Конузина са кадетима.

У Грачаници

Српска Православна Црква и њени верници обележили су Видовдан и 623 године од Косовске битке, а централна прослава одржана је на Ким.

На Видовдан је Патријарх српски Иринеј служио Свету Литургију у Манастиру Грачаница, а касније истога дана и парастос на Газimestану.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1087

2
Активности Патријарха

3
Садржај

4
Саопштење Епархије
рашко-призренске
и косовско-метохијске

5
Љубављу одржавамо
небо у свом оку
Олга Стојановић

6
Јадовно
Радован Пилиловић

7
Право, вера и култура
Данко Стражанић

8
Завет одbrane,
и одбрана светлог Завета
Дејан Воденичар

10
Култура косовског завета
Варја Нешин

12
Разговор са Дејаном Ристићем,
в. д. управника Народне
библиотеке Србије
Најава сарадње НБС и СПЦ
Славица Лазић

16
Удовичичне летте
(Лк 21,1-4)
гр Предраг Драгутиновић

18
Вера као улазак у Обећану земљу
Јован Блатојевић

20
Словенска баштина
поново у школама
гр Ксенија Кончаревић

24
Заштититимо светиње од пожара
Саша Бојданов

28
Грађење мира
Владимир Марјановић

30
Свети Мученици Момишићки
Радован Пилиловић

32
Ко је одговоран?
Ђакон мр Ненад Игризовић

34
Светлост у тајни
Протојакон Зоран Андрић

36
Вести из прошлости

36
Свет књиге

38
Наука, уметност, култура

40
Кроз хришћански свет

42
Из живота Цркве

42
Вјечнаја памјат

На насловној страни:
**Животпис у куполи Цркве
Св. Василија Острошког
на Бежанијској Коси**

Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двоброј.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полуогушића 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS5514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 50-25-116

Маркетинг: +381 64 85-88-486

Претплата: +381 11 25-103, 30-25-113, 064 17-85-786

Факс: +381 11 3282 588

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs

Графичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф./факс: 032/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Саопштење Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске

Поводом све теже ситуације у којој се налази српско православно становништво на Косову и Метохији, како на северу, тако и у јужном делу Покрајине, Епархија рашко-призренска упутила је апел свим релевантним институцијама, наглашавајући да инсистирајем на политичким принципима који доводе до хуманитарне кризе неће доћи до побољшања ситуације на овом простору. Политички притисци и коришћење силе против српског становништва неизбежно ће утицати на даљи процес исељавања који се, нажалост и даље наставља, док је процес повратка готово потпуно заустављен. Косово и Метохија без Срба неће бити само пораз за Србе, већ и за међународну заједницу која има моралну одговорност за овај простор након интервенције НАТО снага 1999. године.

Најновије акције КФОР-а на северу Косова дубоко забрињавају, јер покушајима да се по сваку цену српски народ у том делу Косова натера да прихвати косовске регистрационе таблице, коришћењем борбених возила и блокирањем алтернативних путева, који су главни канали за снабдевање народа основним намирницама и лековима, ствара се озбиљна хуманитарна криза која може да има несагледиве последице. Претњама Косовске полиције, која посвуда одузима српске таблице већ је угрожен систем здравствене заштите за косовске Србе у јужним деловима Косова, а на целој територији отежано је допремање лекова, што све косовско-метохијске Србе доводи у крајње озбиљну ситуацију.

Већини Срба који су узели косовске таблице трошкови преласка административних прелаза на простор уже Србије, ради посете ближњима, набавке хране и послса, превазилазе њихова целомесечна примања јер велики део Срба живи на егзистенцијалном минимуму. Онима који су задржали старе српске таблице косовских градова, таблице се брутално одузимају и онемогућава коришћење возила. Већина Срба једногласно сматра да споразумом о административним прелазима и коришћењу таблица није побољшан живот нашег становништва, већ је додатно отежан. Ова ситуација се нарочито тешко одражава на оне Србе који живе близу административних прелаза и свакодневно морају да иду на посао у општине на територији уже Србије или обратно.

Најодлучније апелујући да се постојећи проблеми решавају дијалогом и без употребе сile и претњи, Епархија позива све релевантне факторе да се конструктивно укључе у изналажење решења која пре

свега треба да допринесу останку и опстанку српског народа на цеој територији Косова и Метохије и нормалном животу свих становника на овом простору. У противном косовско-метохијски Срби постаће колатерална штета политици, а безбедносна и хуманитарна ситуација ће се још више погоршавати.

Епархија рашко-призренска и овај пут позива свој верни народ да сачува присебност и мир, али и да не посустаје у одлучности да на миран и достојанствен начин заштити своја основна права уз чврсту решеност да остане и опстане на својим вековним огњиштима, бранећи своја основна права и слободе.

*Из канцеларије Епархије рашко-призренске
и косовско-метохијске
Призрен-Грачаница,
17. јуни 2012. год.*

Опстанак је тежак, али могућ: Владика Теодосије служи у Приштини

Будућност Цркве на Ким: са професорима и ученицима Богословије у Призрену

Протојереј-ставрофор др Радован Биговић (1956–2012)

Љубављу одржавамо небо у свом оку

Црква нема јошове рецетије за бројне најомилане проблеме светаша, али има нейомућену и радосну визију и перспективу живота, доспојну човека. Нејде испод површине, у њеним недрима, пулсира вечни живот, животносћ, младосћ, шоплина, нада и утеша.

Отац Радован

У организацији „Службеног гласника“, у четвртак 28. јуна 2012, у 19 часова, у Малој сали Коларчеве задужбине одржан је скуп поводом упокојењаprotoјереја-ставрофора Радована Биговића, једног од најзначајнијих српских савремених теолога, мислилаца и свештеника.

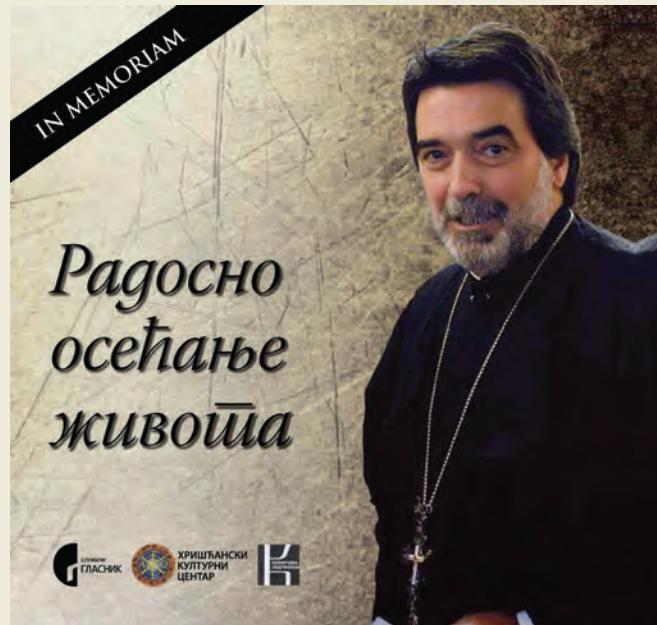
Вече сећања, које је окупило бројне пријатеље и поштоваоце оца Радована, изнедрило је много успомена, речи и топлих емоција везаних за блаженоупокојеног духовника, професора, научника, гостолјупца, помиритеља, оца – човека великог срца у којем се налазила љубав која је чинила чудо – да све људе и сву творевину Божију смести у њега.

Овој вечери присуствовали су Његово Преосвештенство Владика шумадијски Јован, бројни клирици СПЦ, професори, асистенти и студенти ПБФ, представници Римокатоличке цркве и Исламске верске заједнице Србије, бројне јавне личности...

У дубоко интимној и емоцијама протканој атмосфери, за микрофоном су се смењивали пријатељи, колеге и најближи сарадници оца Радована Биговића, који су, сви заједно, сведочили о огромној празнини која се сваким даном осећа све више – од тренутка изненадног одласка овог врсног теолога, професора, старешине манастира, надахнутог писца и брилијантног мислиоца...

Професор др Богољуб Шијаковић је, говорећи о свом пријатељу, између остalog рекао: „Биговић је био чувени гостолубац. Био је прави хришћански интелектуалац, заговорник дијалога“. Биговић је покретао многе теме, а да међу њима је главна тема била улога Цркве у савременом друштву.

Директорка Задужбине Илије М. Коларца Јасна Димитријевић рекла је да је Биговић знао шта каже и зашто, да је био уљудан и да је у свему налазио лепоту и радост.

„Постоје људи који су пример за подстицај и остављају траг заувек. Такав је био Радован Биговић“, рекла је она и додала да је иза њега остало много неостварених идеја, а да је из његових речи свако могао да сазна шта је учинио, шта пропустио, шта треба, а шта не.

Подсећајући да је Биговић био уредник Филозофско-теолошке библиотеке „Службеног гласника“ Републике Србије, његова сарадница Андријана Младеновић је изнела предлог да би та библиотека могла да понесе назив Радован Биговић.

На крају, у изузетно емотивном обраћању присутним, Александар Гајшек, духовно чедо оца Радована, је рекао како је мислио да га о. Радован специјално воли у односу на остале, али, гледајући реакцију присутних, њихове сузе и осмехе на лицима, схватио је да је то било заједничко осећање које су сви – који су имали ту част да познају оца Радована – осећали.

Отац Радован је сматран за једног од највећих теолога данашњице. У свом плодном раду, између осталог уређивао је часопис „Теолошки погледи“, предавао на Богословском факултету (где је у два наврата биран за декана). Један је од оснивача и дугогодишњи председник Хришћанског културног центра и иницијатор оснивања Фондације „Кирило и Методије“. Биговић се упокојио 31. маја 2012. у Београду.

Олга Стојановић

У манастиру Светог Архангела Гаврила у Земуну, 10. јула ће са почетком у 8 часова бити служена Света Литургија и четрдесетодневни паастос блаженог спомена протојереју-ставрофору Радовану Биговићу.

Јадовно

— култура сећања —

Ј подврелебитском селу Јадовно, усташки режим је средином 1941. године организовао логор за истребљење дела становништва који по његовим идеолошком одређењу и смерницама није био погодан за Независну Државу Хрватску. Тамошње природне шупљине у крашком терену, Шаранова јама и друге, дубоке по неколико стотина метара, постале су заједничка гробница за 40.000 Срба, Јевреја и Рома. Усташки систем концентрационих логора за масовно уништење „Јадовно“, предмет је низа истраживача, од којих је свакако највредније волуминозно дело историчара др Ђуре Затезала.

Јадовно је чудна мешавина суворе и лепе динарске природе, место крвопролића, суза и бола, али и место где се мора неговати култура сећања. На Јадовно (*notem est omen!*) је усмерено саборно памћење Српске Православне Цркве, оно је извор нове крстоваскрсне наде. У неким од тамошњих јама мученички венац су примили двојица архијереја СПЦ, Епископ горњокарловачки Сава Трлајић и Митрополит дабробосански Петар Зимоњић са седамдесет три свештеника.

Молитвено сећање на жртве из Јадовна одржано је последње седмице месеца јуна на различитим местима. Најпре је у Храму Христа Спаситеља у Бања Луци 22. јуна 2012. године, служен паастос за све пострадале у комплексу усташких логора „Јадовно“. После паастоса свештеници Бањалучке епархије освештали су два часна крста која су у недељу, 24. јуна, постављена код Шаранове јаме на Велебиту, и на самом месту логора.

Отварање изложбе *Moje Jadovno* на бањалучком Филозофском факултету допринело је обележавању Дана сећања на Јадовно. Председник Удружења потомака и поштовалаца жртава комплекса усташких логора „Госпић 1941“, Душан Басташић, истакао је

да је након 71 године ово прва изложба посвећена комплексу усташких логора у којима су на свиреп начин мучени и убијани Срби и Јевреји. Ова изложба је резултат рада студената историје из Удружења „Милан Васић“ из Бања Луке који су скupили и представили релевантну документарну грађу. Кустос изложбе др Горан Латиновић са Катедре за историју Југославије бањалучког Филозофског факултета нагласио је да ће изложба трајати до средине јула текуће године, а потом ће бити постављена у Москви, Јерусалиму, Вашингтону и Чикагу.

На месту некадашњег усташког концентрационог логора „Јадовно“ дана 24. јуна 2012. године, молитвено је обележена 71. годишњица мученичког страдања православних Срба. Над Шарановом јамом у коју је према писаним подацима бачено око 15.000 жртава, Његово Преосвештенство Епископ горњокарловачки Г. Герасим је, уз саслужење свештенства Епархије горњокарловачке и других епархија СПЦ, служио паастос за све невино пострадале у безданим јамама Јадовна као и за све пострадале на осталим стратиштима широм Хрватске.

Пред преко 1.000 окупљених који су дошли из разних крајева, обратили су се представници делегације организатора – СНВ-а, Удружења Јадовно 1941, САБА и Координације ѕидовских опћина, а венце су положили и изасланици председника и Владе Републике Српске, министар унутрашњих послова РС Станислав Чађо и Бранка Шљивар, амбасадор Србије у Хрватској Станимир Вукићевић, представници Личко-сењске жупаније Никола Лалић и Илија Обрадовић, Асоцијације изbjегличких удружења из Србије на челу с председником Милојком Будимиром и представник *Documente Eugen Jakovčić*.

Радован Пилићовић

Представљање зборника *Право, вера и култура*

YДому Војске Србије, 14. јуна 2012. године, у организацији Министарства вера и дијаспоре и Друштва српско-индонежанског пријатељства „Нусантара“, представљен је Зборник *Право, вера и култура*. Зборник садржи радове и излагања са два скупа посвећених вери, из априла и маја 2011. године у Београду: „Право и вера“ и „Међуверски дијалог Србије и Индонезије“. На промоцији, која је била посвећена српско-индонежанском сусрету, говорили су: Његово Преосвештенство Владика хвостански Атанасије, надбискуп београдски Станислав Хочевар, ефендија Адем Зилкић, реис-ул-улема Исламске заједнице Србије, Семуел Самсон амбасадор Републике Индонезије у Србији, проф. др Богољуб Шијаковић, државни секретар Министарства вера и дијаспоре и др Александар Раковић, координатор дијалога и председник друштва „Нусантара“.

Отварајући скуп, др Александар Раковић је рекао, да иако односи са Индонезијом сежу у педесете године 20. века, због комунистичких власти „није било прилике да се остваре и међуверске везе Југославије и Индонезије“. Он је додао да су у дијалогу учествовале све „традиционалне Цркве и верске заједнице, окупљене у Србији и Индонезији и да је то била и прва прилика да Република Србија направи државно-верску делегацију на највишем нивоу и успостави дијалог са пријатељском Индонезијом“.

Владика Атанасије је уз благослов и поздрав Патријарха Иринеја, честитао иницијаторима скupa из Индонезије и Србије на одржаном дијалогу и објављеној књизи. Владика је подсетио на Христову по руку – „људи треба да љубе једни друге“, – констатујући да она може бити примењена баш на овакве скупове. Преосвећени је изразио захвалност у име Цркве, „организаторима и онима који су спремни да оваква сабрања и активности наставе“.

Надбискуп Станислав Хочевар је изразио „дво-струку радост, јер је дошло до позитивне сарадње

између двеју земаља, као и због тога што је дијалог континуиран“. Он је указао да чињеница миграција и мешања народа налаже „да се између себе доволјно и свестрано познајемо“, како би се живело у миру и безбедности. Он је додао да „будућности Европе нема, без стварног и сталног дијалога са Црквама и верским заједницама“.

Ефендија Адем Зилкић је похвалио хармоничан живот Индонежана и назвао га овоземаљским савршенством. Уз то он је изразио задовољство добрим односима и суживотом верских заједница у Србији за шта је похвалио Министарство вера и апеловао на будућу Владу да ту вредност сачува. Он је још додао да „међурелигијски дијалог овде никада није престајао и да ће сваки будући сусрет још снажније подрштавати – да је то за добро пре свега човека, а онда и верских заједница“.

Амбасадор Семуел Самсон је изразио задовољство због појаве ове књиге и нагласио „да је од свих међуверских дијалога које је Индонезија започела још седамдесетих година 20. века, овај – одржан у Србији прошле године – најбољи“. У том смислу, он је рекао „да је идеја да се овакви сусрети између Србије и Индонезије одржавају сваке године, а не само када постоји нека криза у односима између религија и да то треба да буде пример и другима“, најавивши нови сусрет у Чакарти за јесен ове године.

Проф. др Богољуб Шијаковић је изразио захвалност Индонезији, која као најмногољуднија муслиманска земља, није признала самопроглашену државност Косова и Метохије. Он је, уз то, додао да је скуп био прилика да се заједнички утврди да „нема мира међу народима, без мира међу религијама“. На крају је закључио да „иако је након ове конференције географска удаљеност Србије и Индонезије остала иста, наша близина је много већа“.

Данко Старахинић

Видовданска етика

Завет одбране, и одбрана светлог Завета

Дејан Воденичар

„...од ове љубави нема веће, да ко положи душу за ближње своје“ (Јн 15,13)

„**Љ**уди и јесу виша бића, а не бедне инфузорије (трепљари), само када живе Богом и небеском правдом. То је врховни закон наше светосавске и видовданске етике. А данас?“ (О. Јустин Поповић, „Косовска етика“, Хришћански живот, бр. 10, Сремски Карловци, 1925, стр. 456–458).

А данас није ништа суштински, рекло би се, другачије у односу на „видовданско“ пост-немањићко време наше историје. Тада се јасно видела и показала млакост или кротка ватреност српских великаша и осталих народних стаљежа, у свим њиховим нијансама. Чини се и данас, да се клупко наше најновије косовске ране и драме полако одмотава... По вери нашој нека нам буде, благо-слови јеванђелским речима наш Господ Исус Христос. Али, да би разумели и дај Боже правилно одмерили и усмерили нашу садашњост и будућност, потребно је да се запитамо, и као народ, и као појединци у личностима, каква нам је то била историја, има ли она неки здрави корен, и можемо ли је идентификовати као учитељицу или не? А за то су нам свакако потребне хришћанске, новозаветне „наочари“.

Време пред Косовски бој је свакако било једно од најтурбулентнијих и најзакрвављенијих

у српској историји. После империјалистичке експанзије Душана Силног, Србија добија материјално а губи морално и духовно, по речима Светог Владике Николаја Велимировића. И то се чини се, почело враћати као бумеранг-рушитељ расцепканој Србији у ратљама алавих партијаша онога времена. „Српска властела осећала је све више да способности младог цара не одговарају нимало ни тешком положају, који је заузимао, ни опасним времененима у којима је живео. Најстарији српски летописи, настали наскоро иза Маричке битке, оптужују Уроша да је око себе окупљао младе врснике, који одбијају савете стarih. Другим речима, отуђивао је од себе творце Душанове Србије и људе са државничким искуством. Властела сама, осећајући слабост централне власти, почела је све више да граби власт за себе“ (Владимир Ђорђић, *Илустрована историја Срба*, Народна књига 2005, стр. 139). Дакле, од „врха“ није функционисало. Године 1365. племић Вукашин се „дрзнуо на краљевство“ тј. прогласио је себе за краља у Македонији насупрот законитом цару Урошу, којем је остала само фiktивна титула. Његов потез је заразно деловао и на остале српске племиће, и од тада је српска држава у константном осипању и

умножавању самосталних феуда са алавим главеницама. Хаос у земљи је резултирао кобним и трагикомичним поразом браће Мрњавчевић на реци Марици 1371. По предању, српска војска се напила и заспала у свом логору, будући сигурна у своју бројну надмоћ, али зато беше фатално кажњена изненадним турским препадом у магловитој ноћи, која као да је имала неку језиву апокалиптичну симболику по разједињено биће српског хришћанског народа.

Поједини наши калуђери летописци нису пропустили да помену да је маричка катастрофа била нека врста „Божије казне“ за Вукашинов однос према законитом цару. Да злo буде још веће, и као што по обичају не долази само, нешто касније под такође „магловитим“ околностима умире и последњи Немањић, цар Урош Нејаки. Од тада па надаље јужни српски великаши, једни за другима, признају врховну турску власт, плаћајући данак мухамеданцима и дајући им војску за агресивне походе на хришћане и друге народе. Од тада је било још теже, а можда практично и немогуће, ујединити све српске отаџествене крајеве у једннички и сложни отпор разјареним агарјанима.

Међутим, северно од Шар-планине појављује се једна светла и

праведна фигура међу српским главшинама. Кнез Лазар, син Прибца Хребељановића, који беше „логотет“ тј. канцелар на двору цара Душана. Још као мио младић дошао је на двор, где га је цар Душан третирао као сина. Управљао је територијом данашње средње Србије, од Косова до Дунава на северу. Схвативши очигледно, из све чешћих упада у његове територије, да ће Турци покушати да загосподаре и његовом земљом, као и целим Балканом, смерни кнез Лазар позива на јединство и савез своје браће по вери и крви, па чак и латине, у борбу против иноверника који теже да шире „своје“ мачем и огњем. Знајући из своје дубоке вере и побожности, да коме закон вере и државе лежи у топузу, трагови му морају смрдeti нечовештвом, одлучује се на борбу за слободу и Божију правду на земљи, знајући видовито притом да је она овде на земљи неостварива у потпуности, услед несавршенства творевине која нема пуну есхатолошку животворну везу са Творцем. Али зато, живот на земљи и јесте, пре ма светитељима Христовим, војнички рок који човек треба да одслужи што праведније и поште-

није у својој ограниченој мери, ка Пуноћи која тек долази.

„Но интимни разлог због кога се честити Кнез приволео небеском Царству, надахнуто нам казују староставне књиге православне. Молитве у видовданској Служби Светоме Кнезу најпотпуније нам дају лик свете душе његове. По њима, свети Кнез је „сачувао заповести Божије на земљи“; био је „благ, кротак, украшен незлобивошћу, истином и правдом“, био је „око слепима, нога хромима, потпора старима.“ Једном речју био је оличење свих еванђелских врлина. Зато се и определио за небеско Царство, јер свака еванђелска врлина повуче мало душе у небески свет, док је све скупа сасвим не превуку. Живећи еванђелским животом, Свети кнез није могао не изабрати еванђелску смрт, не приволети се Царству небеском. Његово мучеништво за Христа, последица је његовог живота у Христу. Што важи за њега, важи и у већој или мањој вери за све косовске вitezove“ (О. Јустин Поповић, „Косовска етика“, Хришћанска живот, бр. 10, Сремски Карловци, 1925, стр. 456–458).

Свети кнез Лазар, ујединивши многе тврдоглаве балканске

главешине, као први међу једнакима и као прва смерна и сјајна глава, поштено, фер и „спортивски“ је одслужио свој војнички рок и вратио се, верујемо, у нашу Небеску Отаџбину, са крвавим очима али бистрим погледом, „пијаним“ од евхаристијског пића и лудим срцем заљубљеним у највећег ненападног револуционара жртве за ближње, Господа Исуса Христа. Од такве љубави, бранити другога као да браниш себе самога, заиста, има ли шта веће?! Причешћени косовски вitezови су храбро и спремно, у сунчану зору Видовдана 1389. на Косову пољу, показали да нису бесловесни лелујави трепљари, већ наше чврсте, поуздане стубе и лествица у Вечност. Наш Завет и наш смишо. Турска војска, иако званично победила у конкретном просторно-временском боју, ни за седамдесет наредних лета није освојила Србију, а после пет векова ропства, када су се Срби сложили у, и око Христа, коначно су и на земаљском плану изгубили Косовски бој. Ставимо хришћанске, јеванђелске наочари, да бисмо посматрали историју. Вечност се купује на земљи, ал опет, небеским.

Надежда Петровић:
Поље косовских божура

Култура косовског завета

Banja Nešić

„Уколико се уздиgne до служења Царству Божијем, култура ће оправдати историју, човека и његово свештеничко достојанство у свету.“

Павле Евдокимов

Почињемо цитатом и питамо се шта ће се дододити уколико не уздигнемо наше бројне идеје до културе.

У књижевним круговима познатом сукобу Исидоре Секулић и Јована Скерлића, поред (данас видимо) неправедне осуде спрам младе књижевнице (а осуђена је за „маглу у глави“ и националну равнодушност), још је занимљивије посматрати њен одговор у предговору другом издању књиге *Писма из Норвешке* – она не крије жаљење у сазнању да „по правилу“ српски радник, интелектуалац у једном тренутку напушта струку и дар и одлази у политику. То је тачка ступања у донкихотовске борбе, временом све замућенијег циља. Од поменуте пресуде активизму српске културолошке свести зависи овај текст, зависи сваки корак од сада учињен зарад смислености нашег јавног и приватног живота. Идеолошка свест (као јасан резултат страсног уплатиња у „море житејско“) сурогат је истините борбе. Борбе, чији циљ – где тражимо?

Култура пре свега...

Помени обавезности „косовског завета“ за народ којем припадамо актуелни су; аутентични мање или више, долазећи из лажљивих или истинитих уста, а својом громопуцателном реториком увек једнако певљиви и провокативни. Косовски мит. Косовска култура. Косовско наслеђе. Косовска сметња. Свуда одјекује. Има ли одговора и где га ваља тражити? Саберимо, за почетак, све у једном: **култура косовског завета**. Говор о вези идентитета са питањем (историјским, актуелним, уметничким, духовним) косовским, мора кренути од означене синтагме, јер она све позиционира. Наиме, то је првенствено питање културе. Оно је осведочено вековном проблематиком терена – Косово. Својим кореном сише сокове из наслеђеног хришћанског предања Европе – Новог Завета и Савеза Господа Нашег, Исуса Христа.

Када именујемо културу, стављамо је и у контекст приватног

и свакодневног живота. Она се манифестије у умећу међуљудског опхођења уопште (дакле и познавања). Она потиче од најинтимнијих побуда ка разговору, сазнању и из огољеног бића које жели упознати и спознати – другог до себе, близко и далеко. Култура одређује ипостас нечије појавности, као појединца или заједнице. Ипостас, пак, није реклами фреска, блиц тренутка, већ „судбина“, крст, пут. Личност носи дарове. Ми их потом зовемо даровима културе (било да се ради о уметницима, научницима, па и светитељима у контексту јавног доприноса истини).

Свест Царства

Различита изучавања – етнографска, антрополошка, историјска, религијска, литерарна – везана за наслеђе српског народа, већ летимичним познавањем указују на свеприсутну и њима уједињујућу тему косовског завета. Најпоетичнија и врло инспиративна јесте српска књижевност, обогаћена вековним, с почетка колек-

тивним, а затим више бурно-личним освртом на ову стварност. Од најраније епске свести (тзв. свести опстанка) обнавља се слика Кнежеве вечере уочи одсудне битке као историјски остварен тренутак у светлости древнијег и првобитног завета Христа и његових ученика, тј. саме Цркве Божије. Сетимо се, не само Његошевог одушевљења косовским јуначким етосом, већ и његовог разочарења у protagonисте истог (у *Лажни цар Шћепан Мали*). Такође, књижевност десетог века је препуњена ауторима који уметнички и културолошки проблематизују „битку за Косово“, осећајући њен двоструки и провокативни зов (М. Ћрњански, И. Секулић, М. Ракић, итд.). Уколико полазе од онога што је у народној свести косовски завет био, онда своју креативну обраду удаљавају од политичке садашњости и вредности мере, чешће несвесно, долазећим Царством Божијим. Одлука (одговорност, последица, јасноћа) за „небеско“ јесте била идејна парадигма која је преносила овај Завет у народној свести, вршећи двоструку улогу: одржавање хришћанског квалитета живота унутар неслободне заједнице у паралели Лазар-Христос и осмишљавање једног историјског краха у оквиру приче о избору „пораза“ зарад победе духа, о издаји наспрам чојства, о неслози која је узела свој данак. Дакле, присуство Духа у историји – Он је вазда више дозиван него дозван, трагично присутан, али доступан.

Јеванђелска етика (најуниверзалнија и нај злоупотребљенија)

Надежда Петровић: Грачаница (1913). Уметничка галерија „Надежда Петровић“, Чачак

на снази је у креирању културе косовског завета. Ко може оспорити ову жртву? Лазар са себе упорно отире наслаге лепљивог глагољања лажљиваца, са једне стране и горке речи богохратаца, са друге. Ипак, зарад оног „царства земаљског“ и „земљаног“ могуће је и нама померити фокус, па скренути поглед. Уколико се фокус косовског завета помери са Христа (онда и Његових икона), он се спушта на лица бледих и подбулих идеологија, као застрашених химера смисла и постојања.

Достојанство новог савеза

Завет по себи не доноси ништа Србину у 21. веку. Он је свилена одора века, све мање неопходна синтетичком друштву потрошње. Он је локална сметња на путу глатког прогреса. Он је сртоносно оружје у рукама острвишених талената.

Завет не сме деловати као идејно подлога – пожељна или не. Завет, ако је рука у руци Христа,

мора и може издржати ватру промена као културолошки (духовно-стваралачки) феномен нашег идентитета. Он испитује, претрећа и обликује. Болно. У колебању између мита и завета, упркос свакодневним извитечењима, реално је актуелан. Данас дискутујемо о њему по питању одбране достојанства броја људи на косовском тлу. Када дође време да се изнова у јавности подигну гласови о „осветницима Косова“ (примедба др М. Ломпара у књизи *Моралистички фрайменши*), аутор овог текста се пита хоћемо ли као многи ствараоци пре нас остати запањени пред могућом „баналношћу главног војсковође“. Завет и сада и тада повлачи другачији одговор, преведен као покушај (појединачни, вероватно и групни) христијанизовања српске културе (на нивоу личног и друштвеног). Такав покушај, обојен свешћу и самосвешћу хришћанина, настањеног на земљи одређеног укуса, парадоксално ће бити необориво значајан сваком човеку под једним и заједничким нам небесима.

Разговор са Дејаном Ристићем,

в. д. управника Народне библиотеке Србије

Најава сарадње НБС и СПЦ

Разговарала Славица Лазић

– Ускоро потписивање протокола о сарадњи
Народне библиотеке Србије и Српске Православне Цркве –

Четири године чекало се на завршетак реконструкције Народне библиотеке Србије и јоновни улазак читаљача у кориснички део који је сада модернизован, јер може да прими већи број корисника, да им омогути боље услове за рад и подигне ниво услуга у складу са праксом 21. века. Пројекат реконструкције обухватао је 6.000 квадратних метара простора намењених читаоцима, саграђене су мултимедијална и читаоница за слепе и слабовиде, а капацитети библиотеке повећани су скоро два пута – читаонице су ојремљене са 600 корисничких места. Омогућен је кабловски и бежични приступ интернету на сваком корисничком месту. Све три велике целине библиотеке – кориснички део са читаоницама и кафееријом, службени део са књижаром и подземни матацински простор за смештај траје су сада функционални, а простор је естетски оријинално и усвоено решен. Читаонице су повезане и отворене, без зидова и у стаклу, што повећава утисак прозрачности и дух и поруку овог здања – отворености и доспјености знања за слободне људе.

НБС прикупља и чува штампанију трају са територије наше земље, али и изиностраниства (трају која припада нашој култури или се њоме бави). Фонд чини око пет милиона премера-

ка књига, а годишње се прикупљају око 20.000 наслова. Ресурсе чини и милион и по јединица дигитализоване траје, 35.000 научних иностраних електронских часописа и 20.000 електронских књига, док Електронски каталог садржи око два и по милиона затиса. Електронске затисе свакој дана користи око 20.000 корисника, а читаонице свакој дана посети до хиљаду трајана.

Библиотека је основана 28. фебруара 1832. године волјом кнеза Милоша Обреновића као прва установа културе у делничкој ослобођеној Србији, што говори о високој друштвеној свести о потреби њеној постојању. Тешко је

страдала у Првом и Другом светском рату. У првом рату је бомбардовани уништен део књижног фонда, инвентари и каталози, да би 6. априла 1941. године немачки бомбардери појодили зграду затапљивим бомбама када је све изгорело до темеља. Садашња зграда је свечано отворена 6. априла 1973. године, а тај дан је проглашен за Дан библиотеке.

Разговарамо са Дејаном Ристићем, в. д. управника, о пројектима који НБС уводе у век дигиталне библиотеке. Дејан Ристић је историчар, архивиста и преводилац, до скора саветник у Министарству рада и социјалне политике РС.

НБС је обележила 180 година постојања и то је био највећи јубилеј у Србији ове године. После обимних и дуготрајних послова на реконструкцији зграде и модернизацији, са каквим плановима и циљевима ова најстарија и најугледнија установа културе наставља рад?

— У години у којој обележава велики јубилеј, Народна библиотека Србије као централна национална библиотека која остварује општи интерес у библиотечко-информационој делатности и једна од централних установа заштите културних добара, поред својих програмских активности, покреће и реализује низ значајних пројекта и програма из области културе, образовања, науке и уметности. Богатство и разуђеност колекција, у чији састав улази преко пет милиона јединица грађе, библиотека открива и чини доступним не само путем система информационих инструмената, већ и интензивирањем и проширивањем дијапазона културних програма: изложби, предавања, манифестација, концерата, филмских програма, радионица и других активности. Нови концепт рада Народне библиотеке Србије огледа се у пуној отворености и спремности за сарадњу са сродним институцијама у земљи и иностранству на реализацији заједничких програма и пројекта. Од почетка ове године потписано је више протокола који дефинишу циљеве и модалитете те сарадње. Поменимо неке од њих: протоколи о сарадњи са Архивом Србије, Филолошким факултетом Универзитета у Београду, Народним позориштем у Београду, Министарством просвете и науке, Министарством животне средине, рударства и просторног планирања, Матицом српском у Црној Гори и Националном библиотеком Чешке Републике, Националном библиотеком Бугарске,

Народном и универзитетском библиотеком Републике Српске, Националном и универзитетском библиотеком Босне и Херцеговине, Националном и свеучилишном књижницом (национална библиотека Хрватске)...

Прошло је 40 година од потписивања последњег уговора о сарадњи НБС и СПЦ. Наставком сарадње сматра се недавно потписивање протокола о формирању библиотеке при новоустављеном Генералном конзулату РС у Мостару, са православном Епархијом захумско-херцеговачком и приморском. Да ли се у скорије време очекује потписивање неког новог уговора о сарадњи НБС и СПЦ?

— Сматрамо да постоји оправдана потреба утемељења и развијања

различитих облика сарадње библиотека традиционалних Цркава и верских заједница и мреже других библиотека на територији Републике Србије у циљу изградње јединственог библиотечко-информационог система у националним оквирима и ефикасног система заштите старе и ретке библиотечке грађе. У том контексту, интензивно радимо на припреми *Протокола о сарадњи* Народне библиотеке Србије и Српске Православне Цркве и очекујемо да ће он ускоро бити потписан.

Како замишљате даљу сарадњу НБС и СПЦ на пољу библиотечке и конзерваторско-рестаураторске делатности?

Сарадња Народне библиотеке Србије и СПЦ треба да се одвија

Дигитализовање старих рукописа:
Мирослављево јеванђеље

у области правне и техничке заштите старе и ретке библиотечке грађе која, у складу са Законом о стварој и рејској библиотешкој траји, има статус културног добра, затим у области дигитализације библиотечке грађе као културне баштине (на локалном и националном плану) и у сфери сарадње на реализацији основне функције свих типова библиотека – прикупљања, обраде, формирања информационих инструмената и коришћења библиотечко-информационе грађе и извора.

После десет година рада на увођењу нових информационих технологија, какве пројекте је покренула НБС?

– Народна библиотека Србије наставила је да развија и координира рад на Пројекту Виртуелна библиотека Србије чију основу чини систем узајамне каталогизације, кооперативног прикупљања и обраде библиотечко-информационе грађе и извора и формирања централне библиографске базе података. Национална библиотека је координатор Пројекта KoBSON (Конзорцијум библиотека Србије за

обједињену набавку иностраних *on-line* часописа и база података). Пројекат Дигитална Народна библиотека Србије покренут је 2002. године. Део дигиталних збирки, значајних за културну и научну баштину Републике Србије, нашао се и на порталу Светске дигиталне библиотеке (WDL). Двадесетомесечни Пројекат EM-BARK реализован у сарадњи са Чешком националном библиотеком у Прагу и Институтом за бугарски језик у Софији, окончан априла 2012. године, обухватио је унос српских средњевековних рукописних књига у базу Манускрипторум и организовање изложбе из средњевековних рукописа Бугарске, Чешке и Србије. Наставља се рад на Хиландарском пројекту и Пројекту израде штампаних каталога књига Библиотеке српске православне Црквене општине у Трсту. Управо је отпочео рад на Пројекту конзервације и рестаурације фонда богослужбених књига ове библиотеке.

Какви су помаци постигнути у заштити и презентацији наших највреднијих споменика средњовековне писмености кроз дигитализацију и електронску обраду рукописне грађе?

– Народна библиотека Србије покренула је пројекат Дигиталне библиотеке 2002. године. Министарство културе, информисања и информационог друштва обезбедило је средства за реализацију овога пројекта од националног значаја за чување и презентацију културног наслеђа Србије. У складу са критеријумима за одређивање приоритета дигитализације, заснованим на препорукама IFLA, UNESCO, дигитализована је комплетна збирка ћирилских рукописа из фонда библиотеке. Дигитализована грађа повезана је са одговарајућим записима у Узајамној библиографској бази података COBISS. SR.

Поред ових дигиталних копија корисницима је доступна и дигитализована колекција рукописних књига из српских манастира које се чувају у Националној библиотеци, као и рукописа добијених поклоном и разменом.

Који се најстарији сачувани рукописи српске средњевековне културе налазе у трезору Националне библиотеке?

– Међу најстаријим рукописним књигама које се чувају у трезо-

Здање НБС из 1973. г.
Фотографија: novosti.rs

Стара зграда НБС на
Косанчићевом венцу, срушена у
бомбардовању 6.4.1941. г.
Фотографија: Политика

ру Народне библиотеке Србије и припадају њеном фонду налазе се: „Београдски паримејник“ из друге деценије XIII века, „Братков миње“ чији најстарији део припада четвртој деценији XIII века и „Зборник попа Драгоља“ из XIII века.

Најзначајнији и најлепши српски рукописни споменик – Мирослављево јеванђеље – из 1180. године, за чију је конзервацију и заштиту задужена Народна библиотека Србије, привремено се чува у трезору док траје реконструкција Народног музеја.

Какве све могућности пружа активирана Читаоница за слепе и слабовиде при НБС?

– Центар за слепе и слабовиде кориснике са читаоницом формиран је са циљем да се овој корисничкој популацији олакша приступ информационим инструментима и коришћење библиотечке грађе и извора у Народној библиотеци Србије, али и на даљину.

Центар располаже најсавременијом опремом и програмском подршком која се данас производи у свету (пет рачунара, скенер, стандардни штампач, Брајев штампач, два Брајева дисплеј уређаја, уређаји за увећање стандардног штампаног текста, 10 лиценци за Jaws 12 програм, као и 10 лиценци за коришћење говорног софтвера за српски језик – анридер) и обједињује све до сада заступљене услуге за слепе и слабовиде у Србији.

Корисницима је на располагању колекција од преко 5.000 библиографских јединица на Брајевом писму, као и фонд серијских публикација на Брајевом писму који садржи 27 наслова почев од 1924. године.

Интензивно радимо на припреми Протокола о сарадњи Народне библиотеке Србије и Српске Православне Цркве и очекујемо да ће он ускоро бити потписан.

Прошле године 6. априла, на дан када је библиотека потпуно уништена у нацистичком бомбардовању Београда 1941., НБС је враћено 800 књига Гете Кона, које су заплењене током Другог светског рата. Речима: „Учињену штету не можемо да надокнадимо, али се немачка нација спремно суочава са својом историјом и тражи опроштај за оно што су учиниле претходне генерације“, књиге је уручио амбасадор Немачке у Србији Волфрам Мас. Да ли можете најавити повраћај још неких отетих добара и имате ли податке где су похрањени?

– Реституција уништеног фонда је један од најзначајнијих и трајних задатака Народне библиотеке Србије у складу са набавном политиком прецизно утврђеном посебним актом. Надамо се да ће интензивирана сарадња са националним библиотекама и релевантним институцијама културе, у регионалном окружењу и на међународном плану, допринети реализацији овога циља. ■

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Удовичине лепте (Лк 21,1–4)

гр Предраг Драшко Јовановић

Како разумети причу о сиромашној удовици у Лк 21,1–4?

Кратка епизода о сиромашној удовици која прилаже у храмовну ризницу две лепте (Лк 21,1–4; Мк 12,41–44) на први поглед има јасну и недвосмислену поруку. Међутим, историја тумачења ове кратке приче показује нешто сасвим друго. Пре него што наведемо различите приступе овој причи, подсетимо се најпре радње описане у тексту.

Прича

Прича почиње тако што Исус примећује богаташе који прилажу новац у храмовну ризницу. Међу тим богаташима његову пажњу привлачи једна неуједна појава. Једна сиромашна удовица прилази и прилаже две лепте у храмовну ризницу. Исус констатује да је сиромашна удовица, иако је приложила скромне две лепте (два новчића), дала више од свих. Наиме, сви богати који су давали своје прилоге, давали су од сувишка, а она је од сиротиње своје дала сву своју имовину (Лк 21,1–4).

Два приступа причи

У новијој историји тумачења појавила су се два различита приступа наведеној причи. Први приступ полази од тога да Исус упоређује удовицу са богаташима и велича њено несебично сиромаштво, наспрот богаташима

који колико год прилагали у храмовну ризницу, то чине од свога сувишка. Овај приступ полази од две претпоставке. Прва је да перикопу Лк 21,1–4 треба разумети релативно независно од претходног текста, готово као једну целину за себе. Друга је да се у овој перикопи очитава класична тема Еванђеља по Луки, тема богатства и сиромаштва, при чему се сиромаштво велича, а богатство критикује. Порука приче би, по овом првом схваташњу, била да је благена сиромашна удовица (уп. Лк 6,20). Она би требало да представља пример за ученике и све оне који следују Господу: несебично давати све и бити добровољно сиромашан. Други приступ одбације овакво виђење приче. По његовим представницима, Исус не упоређује богаташе и удовицу, него писмознанце из претходне перикопе (Лк 20,45–47) и удовицу. Заиста, непосредни литерарни контекст може послужити као увод за причу о сиромашној удовици: „Чувате се писмознанаца и фарисеја који радо иду у дугачким хаљинама и воле поздраве на трговима и прва места по синагогама и зачела на гозбама, који једу куће удовичке и лажно се моле дуго, они ће тек бити осуђени“ (Лк 20,46–47). Ове Исусове речи су непосредно везане за причу о удовичним лептама, пошто се радња не прекида, него се наводи да Исус „погледавши горе ви-

де богате ...“ (Лк 21,1). Стога ова два текста треба читати као целину при чему Лк 21,1–4 служи као илустрација тога како фарисеји и писмознанци „једу куће удовичке“ (Лк 20,47). У том случају сиромашна удовица не би била пример за следовање, већ израбљивана и незаштићена жена, жртва (богатих) верских ауторитета, који уместо да јој помогну у њеном сиромаштву поучавају је да сву своју имовину треба да приложи у квази религијске сврхе. У том смислу поука би била: тешко богатим израбљивачима сиромашних људи и храмовног новца.

Из ризнице светоотачког тумачења

Из раног периода хришћанске Цркве интересантан је начин на који је Ориген протумачио причу о удовичним лептама. Он то чини у оквиру свог коментара на Еванђеље по Јовану, и то на Јн 8,20: „Ове речи рече Исус код ризнице када је поучавао у храму“. Иако у Еванђељу по Јовану нема приче о сиромашној удовици, Ориген за повод повезивања Јн 8,20 и Лк 21,1–4 узима помен „riznici“. Полазећи од тога, он отпочиње своје алегоријско (преносно) тумачење Лк 21,1–4: храм је метафора за Цркву, прилози су таланти (лични дарови) које поседују хришћани, а које прилажу за духовну изградњу Цркве.

Удовичина лепта – мозаик из Цркве Св. Аполинарија Новог, Равена, 6. век

Међутим, немају сви хришћани подједнаке дарове (уп. Мт 25,14–30) које би приложили за изградњу Цркве. Исус, који посматра оне који приступају и прилажу дарове, је Реч Божија која проматра дела људи. Они који имају пуно – богати – даривају пуно, али знатно мање од онога колико би могли. Сиромашна удовица пак иде до краја и дарује Цркви све што има. Две лепте су теоријско и практично деловање. Иако констатује величину удовичиног поступка, Ориген нагло изражава задршку у погледу њене личности. Он пита: зашто је она сиромашна? Одговор на ово питање он поново узводи на духовни ниво: не ради се о материјалном сиромашству, него о томе да је она по питању божанских ствари има веома ограничено схватање, припада оном слоју верника које он назива „прости“, за разлику од духовно напредних. Овакво тумачење Лк 21,1–4 у патристич-

ком периоду остаје изузетак. Већина црквених отаца ову перикопу не тумачи алегоријски, већ је чита етички, као моралну поуку, што је свакако ближе изворној интенцији текста од Оригенове алегорезе. Свети Кирило Александријски, на пример, сматра да прича позива на несебичну жртву и предавање Богу. Исус Христос је онај који, као судија у спортској арени, посматра све и награђује особе које су као удовица спремне на самоодрицање. Свети отац сматра да је прича подједнако поучна и за богате и за сиромашне: богатима се даје до знања да се од њих не тражи немогуће (2Кор 8,12), док се сиромашни позивају да учине оно што је у оквиру њихових могућности. Свемогући Бог је тај који зна и препознаје спремност и намере људи. Он посматра, као Исус у Лк 21,1 и награђује просте и великодушне људе великим чашићу.

Закључак

У причи о сиромашној удовици (Лк 21,1–4), Еванђелист Лука развија најпре две теме: прва је да постоје сиромашни који су великодушнији од богатих, а друга подела добра и спремност на сопствену жртву. Сиромашна удовица је морална особа: она је, иако сиромашна, великодушна, даје оно што има и спремна је да се жртвује. С друге стране поставља се питање: зар удовичин поступак није претеран? Она даје све што има, не остављајући ништа да би преживела, а њене две лепте неће допринети благостању храма. Међутим, у Еванђељу по Луки се управо увек изнова инсистира на томе да хришћанска егзистенција у свом одрицању од богатства и материјалних добара није сагласна са логиком овога света који тежи стицању (уп. Лк 12,33; 14,33). Спремност удовице на потпуну жртву, у смислу предавања свећа Богу, јесте оно што привлачи Исусову пажњу. Он је због тога хвали и воли. Није понашање верских ауторитета оно што је разочарало Исуса, те Он због тога хвали удовицу као израдљивану и верски манипулисану особу познојудејског религијског система. У Његовом фокусу је њен поступак, тако бескомпромисан, тако сагласан ономе што он поучава своје ученике (уп. по ново Лк 12,33; 14,33). Као што је Христос од богатог постао сиромашан (2Кор 8,9) да би сиромашне обогатио, тако је удовица из свога сиромаштва извукла корист у Божијим очима. Она је из свога „недостатка“ узела и даривала Богу, дакле даровала цео свој живот којим располаже. Прича о удовичиним лептама није само лекција о моралу, него и лекција о суштинском односу на који Еванђеље позива човека да гради према Богу.

Старозаветни великани вере

Вера као улазак у Обећану земљу

Јован Блајовић

*Вером јадоше зидови јерихонски
када се око њих обилазило седам дана.*

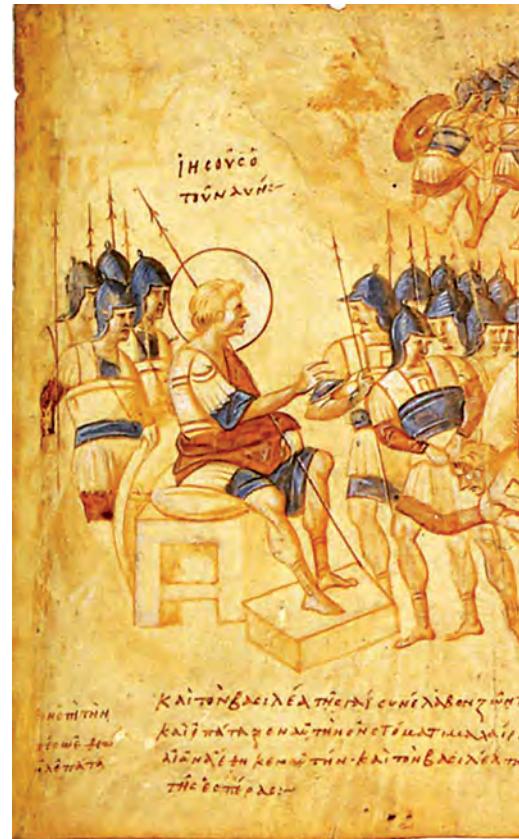
Јеврејима 11,30

Писац Химне вере наставља да приказује веру Израиља изостављајући период четрдесетогодишњег путовања ка Обећаној земљи, раније узет као пример невере и богоотпадништва (Јевр 3,16–19). У средређује се на улазак у Обећану земљу, на освајање утврђеног града Јерихона, древног града чији корени, према савременим археолошким истраживањима, сежу у период између 7.000 и 10.000 година пре Христа. Када је у питању његово освајања од стране Израиљаца предвођених Исусом Навином, постоје извесне недоумице око потенцијалног усклађивања археолошких налаза са једне и библијском извештаја и хронологије са друге стране. Чини се, ипак, могућим њихово усклађивање упркос поменутим потешкоћама.

Писац Посланице признаје значај војног лидера Израиља – Исуса Навина – говорећи о њему у складу са похвалним тоновима мудросне литературе јелинског јудаизма (Јевр 4,2.8 уп. Сир 46,1–6). Писац Химне вере рушење јерихонских зидова, међутим, не повезује са вером Исуса Навина већ са вером свега израиљског народа. Тиме нас писац Посланице усмерава на значајну и богослов-

ски бремениту формулатију – *сав Израиљ*. Она рефлектује свест о народу Божијем као заједници усклађеној са божанском вољом откivenом преко богоизабраног лидера који је и представник целог народа пред Богом. Његово дело било је инспирација у познијим борбама Јudeја за национални опстанак (2Мак 12,15–16).

Писац Химне, међутим, иде корак даље и у *заједничком делу* заузимања Обећане земље препознаје и богослужбени чин. Истиче да су зидови Јерихона пали као последица вере показане када се око њих обилазило седам дана (11,30б). Кружење око зидина Јерихона био је богослужбени чин, предвођен левишима свештеницима. Они су носили завешти ковчеј, најзначајнију реликвију древног Израиља. То је било литијско ходање и наставак освајања Ханана започетог литијским преласком преко Јордана, чином који су, такође, предводили свештеници левиши носећи завешти ковчеј (ИНав 3,5–8.13–17). Рат у којем је заузета Обећана земља, како је приказан у Књизи о Исусу Навину, представља приказ ужасавајућих сировости, немилосрдних освајања и затирања непријатеља. У данашњим околностима

ови поступци би несумњиво били окарактерисани као *јеноцид*, злочин *ирошив човечности*... Ово је чињеница која пред читаоце Светог Писма и данас поставља тежак проблем. Спис готово са поносом описује бруталност израиљских освајања, потпуно затирање становника освојених градова, уништавање имовине и сировост у односу према заробљеницима, нарочито уколико су заузимали високо место у хијерархији хананској друштва. То што постоје веома слични списи и код других народа, пре свега Асираца, говори да је овакво истицање сировости имало за циљ застрашивање потенцијалних непријатеља. Чини се да је и сировост освајања имала исти циљ. Израиљци су, такође, били ужаснути локалним култом, пре свега масовним жртвоприношењем деце Молоху. Сматрали су да народи који практикују такав култ не заслужују да живе.

Израиљско заузимање Ханана, с друге стране, није било ограничено на ратне подухвате. Само градови у периферним и брдским областима су освојени борбом, док је остatak Ханана заузиман

Исус Навин погубљује цара гајског (Инав 8,29); Исус Навин благодари Богу пред олтаром на гори Евал (Инав 8,30–35) : Светак Исуса Навина, византијски илуминирани рукопис из прве половине 10. века (чува се у Ватиканској библиотеци [Palat. gr. 431, лист 11])

постепеном асимилацијом локалног становништва, уз наглашавање *идеје завета* (=савеза) и социјалне правде која се из те идеје изводила. Та идеја је била врло примамљива локалном становништву које је стењало под тиранijом локалних деспота. Идеја социјалне правде изведена из богословља савеза, уз војну помоћ израиљских трупа, могла је да буде подстрек локалних *социјалних револуција*. Сви потенцијални разлози и сва могућа решења, ипак, не дају крајње одговоре на проблем суворости израиљских освајања која можда треба схватити једноставно као последицу историјских околности у којима су та ква освајања била уобичајена.

Нагласак списка, ипак, није стављен на освајања (мада њихова суворост плени пажњу због чега други аспекти списка могу да буду непримећени), већ на неопходност безрезервне послушности објављеној вољи Божијој, чак и када се она чинила потпуно су противстављеном свакој логици.

Прелазак Јордана и кружење око јерихонских зидина су управо два таква догађаја, и иако оба могу да имају своје логично објашњење, њихов циљ је да укажу да заузимање Ханана није беспоштедни рат за територију већ коначно испуњење божанских заветних обећања датих праоцима Израиља. Тако се и сам рат доживљава не само као *рат Јахвеов*, него и као *свесиштени рат*. Штавише, то је *рат свештеника* добијен *делајном и послушном вером*. Под свештеницима се, у овом случају (а у складу са Изл 19,6), подразумева сваки *свесиштеник* који предводи сваки *Израиљ* док је издвојени ред левиша свештеника који предводи сваки *Израиљ* заправо свештени репрезентант народа Божијег).

Вера се, дакле, показује као послушност божанским наредбама. За јаједницу вере којој је ова омилија упућена, порука је јасна: *послушна вера* постиже циљ зато што се Бог укључује у борбу свог народа, борбу која није *против крви и шела, већ против појлаварства, против власти, против*

владара овој мрачној свети, против злих духова на небесима (Еф 6,12). Библијска приповест, у светлости новозаветне благовести, сведочи да је вера учешће у свештеном рату, рату започетом на небу (Отк 12,7–9), добијеном на крсту и у празном гробу, рату за улазак у небески Ханан, у земљу живих. То је рат против греха и свега што нас искључује из богослужбене јаједнице *свети Израиљ*, рат против страсти у нама и њихове манифестације у друштву око нас, рат за успостављање Царства Божијег. Царство Божије, премда пружено као дар човеку, достижно је онима који *победе* у овом свештеном и духовном рату (Еф 6,10–17) тако да јаједно са Ап. Павлом могу исповедити: *добар сам рат ратова, тирку сам свршио, веру сам одржао. А сад ми је дакле приправљен венац, прavedност који ће ми дати у онај дан Господ, Праведни Судија, и не само мени него свима који су сву љубав посвећили Његовом доласку* (2Тим 4,7–8).

У сусрет 1150-годишњици отпочињања мисије Св. Кирила и Методија

Словенска баштина поново у школама

гр Ксенија Кончаревић

Са новим откривањем верског идентитета расте и потреба за актуализовањем културних вредности изнедрених у окриљу традиционалне цивилизације Pax Slavia Orthodoxa, укључујући и њене филолошке – језичке и књижевно-културолошке детерминанте.

На крају прошлог и почетку овог века, у епоси обележеној крахом атеистичких и тоталитарних идеологија, теистичко виђење света се показало као још увек „живо“ и животно. Оно се ревитализује и регенерише, претрајава и обнавља у разним формама. О томе сведоче и резултати социолошких истраживања религиозности спроведених у посттоталитарним друштвима источне и југоисточне Европе. Илустроваћемо ову поставку неким емпиријским показатељима стања религиозности у савременом српском друштву. Тако, истраживање Института за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду, спроведено 1999. године на узорку од 1.201 испитаника, показало је да се као убеђени верници који прихватају све што њихова вера учи изјашњава 26,6% испитаника, религиозно је, али не прихвата у потпуности верску доктрину заједнице којој припада 32,7% испитаника, о религији размишља, али није сигурно да ли већује или не 14,5% испитаника, према религији је равнодушно 6,8%, није религиозно, али нема ништа против религије 17,6% испитаника, док оних који нису религиозни и противници су

религије има 1,4%. Дакле, једна трећина испитаника јесу верници који селективно прихватају верске доктрине, а када се њима придржи убеђени верници, долази се до податка од око 60% религиозних у Србији. Поређење података добијених истраживањима из 1990. и 1999. године показује да се број испитаника који се изјашњавају као религиозни повећао више него два пута, док се број нерелигиозних, посебно антитеиста, драстично смањио.

Резултати већег броја истраживања недвосмислено сведоче о променама у оквиру вредносних оријентација становништва, посебно младих, од доминантно атеистичке оријентације према прихватању и јачању религиозности као система уверења. Постало је јасно да, имајући у виду појачано интересовање младих за религију и традицију, као и повећање значаја религије и традиције за све већи број људи, рад на реформисању васпитно-образовног система треба темељно да преиспита и могућност поновног увођења религијских садржаја у школске програме. Ова идеја у Републици Србији оживотворена је у јесен 2001. године, када је у школски систем званично уведена верска настава за припаднике

свих традиционалних конфесија – православне, римокатолике, муслимане, јудаисте, као и чланове Реформистичке и Евангелистичке цркве. Тако се Србија придружила Хрватској и Босни и Херцеговини где се, на захтев доминантних верских заједница, конфесионална верска настава изводи још од 1991. (у Хрватској), односно 1994. године (у Босни и Херцеговини).

Тешко је данас оспорити да је управо религија одредила и условила свеукупни духовни и културни етос православних словенских народа у прошлости. Са новим откривањем верског идентитета расте и потреба за актуализовањем културних вредности изнедрених у окриљу традиционалне цивилизације Pax Slavia Orthodoxa, укључујући и њене филолошке – језичке и књижевно-културолошке детерминанте, међу којима значајно место заузима и црквенословенска баштина. Отуда су и у школство, које по дефиницији представља трансмисију културе, у неким срединама почели да се уводе филолошки садржаји који кореспондирају са реактуализацијом православног идентитета. У овоме је најдаље отишао руски систем образовања, у коме по-

стоје драгоценна методичка искуства везана за обучавање разним аспектима црквенословенског језика у основним и средњим школама.

Одељење за верско образовање и катихизацију Руске Православне Цркве ангажовало је колектив аутора за састављање „Концепције наставе црквенословенског језика“ (објављена 2007) као по-лазног нормативног документа који представља својеврстан сценариј израде наставних програма црквенословенског језика у свим етапама његовог изучавања и свим образовним профилима.

Садржај предмета Црквенословенски језик у начелу би, сходно овом документу, требало да се састоји од следећих компоненти: 1. увођење у црквенословенски језик; црквенословенски језик као језички темељ руске духовне културе; књиге и врсте текстова на црквенословенском језику; 2. упознавање са црквенословенском графијом и ортографијом, граматичким и лексичким нивоом црквенословенског језика у функцији рецепције црквенословенских текстова, што представља језгро курса.

У нижим разредима општеобразовне школе курс црквенословенског језика заснива се на јединственим садржајима и не претпоставља додатно профилисање. У вишим разредима основне и у средњој школи курсеви црквенословенског језика заснивају се на профилној диференцијацији. Сви профили, у зависности од улоге коју у њима игра црквенословенски језик, сврстававају се у три категорије – општеобразовну, општен научну и филолошку. За општеобразовни концепт нуди се један општи курс црквенословенског језика као језичког темеља руске духовне културе. Основни приступи изучавању црквенословенског језика у овом курсу су историјски и културолошки. Настава се заснива на остваривању корелације са другим предметима, пре свега са верском наставом, историјом Руске Православне Цркве, цркве-

Свети Кирило и Методије налазе мошти Св. папе Клиmentа Римског, минијатура из *Месецослова Василија II* – илустрованог византијског манускрипта са 438 илустрација из 11. века (чува се у Ватиканској библиотеци – ркп. *Vaticanus graecus 1613*)

ном уметношћу, књижевношћу и иконописањем. У општеобразовној школи нарочито се истиче улога и значај црквенословенског језика за усвајање садржаја наставе хуманистичких предмета: руског језика, књижевности, историје, историје уметности. За филолошки профил претпоставља се продубљено изучавање граматике (морфологије и синтаксе), лексике и дериватологије црквенословенског језика, као и поетике црквенословенске књижевности. Овај курс намењен је ученицима који желе да похађају филолошке факултете или да прошире своја филолошка знања ради даљег школовања на факул-

тетима друштвено-хуманистичког профила.

За девети разред средњих школа разрађен је и факултативни курс „Црквенословенски језик у руској култури“. Аутор програма је истакнути палеослависта Нина Павловна Сабљина. Овај курс разрађен је за 16 часова (један час недељно током једног полуодијешта), а његов циљ јесте упознавање ученика са црквенословенским језиком као највишем стилом у систему стилова јединственог источнословенског (староруског) језика. При томе, тежиште није на изучавању његовог система, него на изучавању његових специфичности – одли-

ке слова као знакова и симбола, обележја ортографских принципа, пре свега естетичког и сакралног, црквенословенски стих, жанрови црквенословенских текстова. Као задаци овог курса постављају се упознавање са изворима азбуке и писма, са историјском сменом устава полууставом (брзописом), са историјатом ћирилице, системом варијантних слова, надсловним знацима, натписима на иконама, оспособљавање за читање по знаковима интерпукције уз чување специфичне интонације, поимање различитости између световног и духовног штива, упознавање са означавањем бројева и симболиком бројева, упознавање са основним књигама Светог Писма (укључујући и читање одломака), стицање представе о жанровима црквенословенске химнографије, упознавање са одликама црквенословенског стиха, пре свега са паралелизмом и поетским формулама у стиховном изразу, упознавање са поетским особеностима коришћења црквенословенских граматичких и лексичких средстава. Садржаји наставе изразито су лингвокултуролошки маркирани. Тако, рецимо, приликом обраде црквенословенске графије ученици се упознају са неким симболичко-тематским азбукама: азбуком „Златоцвет“ и фитоморфном симболиком у Светом Писму, или, рецимо, азбуком „Физиолог“ и зооморфном симболиком. У том контексту читају се и познати средњовековни зборник „Физиолог“ и разматрају сијеи библијских текстова и легенди који су нашли одраза у овом зборнику. Или, рецимо, у упознавању са читањем црквенословенских текстова презентирају се информације везане за Псалтир, његов пророчки садржај, његову употребу у богослужењу, за поетику Псалтира, употребу Псалтира као наставне књиге, а анализирају се и неки карактеристични псалми (91, 23 и тако даље). Putem реферата и самосталног истраживачког ра-

да ученици се такође упознају са поетским преводима (препевима) псалама у позијој руској књижевности. Такође, омогућава им се упознавање са различitim жанровима црквене службе, са дневним кругом богослужења, са малим химнографским жанровима (тропарима, стихирома и слично), велиkim жанровима (канони, акатисти и др.), а презентирају се и основна знања о књигама Светог Писма, о богослужбеним књигама – мижејима, цветном и посном триоду и тако даље. Посебно се инсистира на успостављању корелативних веза са наставом руске књижевности, посебно у вези са рецепцијом јеванђелског текста у стваралаштву руских песника.

Занимљив експериментални програм палеографије за децу спроводи се у средњој општеобразовној школи број 981 у оквиру Департмана за образовање града Москве. Овај програм, чији је састављач Е. В. Макарова, намењен је ученицима узраста од 10 до 14 година, а реализује се током две године. Новина и актуелност овог програма састоји се у томе што данас палеографија као помоћна историјска дисциплина која изучава обрасце старих писама не улази у списак школских предмета. Међутим, многи уџбеници и приручници из историје, књижевности, математике, историје уметности и других наставних предмета неретко на својим страницама доносе репродукције музејских експоната из разних историјских етапа на којима ученици могу видети обрасце древних писама. Стога се појавила потреба да се ученици који осећају афинитет према овој проблематици упознају са различitim азбукама и одликама графије у циљу формирања елементарних навика читања древних текстова. Циљеви и задаци овог програма су: развијање спознајног интересовања за историјске и културне вредности, формирање свесног односа према језику и писму, обогаћивање лексичког фонда и

књижевног укуса на материјалу средњовековних текстова који се користе за читање. С обзиром на свој факултативни статус, овај курс се реализује након основних (обавезних) наставних часова (два пута недељно), а садржи елементе практичних вежби и истраживачких пројеката. Настава се изводи не само у учоници, него уз посећивање музеја и изложби, нарочито у Државној историјској библиотеци града Москве, Државном историјском музеју, Политехничком музеју, музејима Московског Кремља, Музеју Андреја Рубљова и другим културним институцијама.

За децу нижег школског узраста разрађен је факултативни курс под називом „Лепота словенске писмености“, чија је реализација предвиђена за годину дана. Аутор овог текста је И. Ј. Уварова, педагог Муниципалне образовне установе „Извори“ из Волгограда. Новина овог програма састоји се у томе што он не само што ученике упознаје са лингвистичким материјалом (историјом словенске писмености, етимологијом речи, одликама црквенословенске графије и ортографије), него и методику презентације овог материјала везује за систем креативних задатака, практичних вежбања и дидактичких игара. Актуелност овог програма извире из чињенице да је данас све присутнија потреба васпостављања већ изгубљених веза савременог человека са културом свога народа и са духовним извориштима самог језика. Као циљ овог програма проглашава се формирање духовно-моралних вредности код деце путем дотицаја са историјом материјег језика и духовним извориштима руске културе. Диференцијална одлика овог програма у односу на друге састоји се у томе што је одабир наставних садржаја извршен пре свега у складу са духовним и образовним потребама деце нижег основношколског узраста и њихових развојно-психолошких одлика. У структуру

Свети Кирило и Методије са моштима Св. папе Климента стижу у Рим, где их дочекује папа Никола – фреска из базилике Светог Климента у Риму, 11. век

програма улазе два образовна блока: теорија и пракса, при чemu сваки од њих претпоставља усвајање одређених полазних теоријских знања, али и формирање практичног искуства. Практични задаци доприносе развијању спознајних способности код деце, али и њихових способности ликовног изражавања (подстиче се и умеће стварања властитих варијанти графичког изгледа словних знакова, стилизације рукописних листова са обрасцима ћириличног писма, састављање одговарајућих текстова попут кратких поука, азбучних молитава итд). У садржају овог курса, након упознавања са основним елементима историје стварања словенске писмености, са делом светих равноапостолних Кирила и Методија и са историјатом стварања књига у Русији, тежиште се ставља на овладавање словенском азбуком и упознавање са визуелним идентитетом црквенословенске књиге. Тако, ученици се у оквиру овога курса упознају и са иконописачким занатом, са типовима орнамента, обрасцима иницијала (калиграфским, геометријским, упле-

теним, зооморфним, фитоморфним, антропоморфним, сијејним), са византијским и руским орнаментима. Ученици пишу речи и реченице, преводе и тумаче краће текстове на црквенословенском језику (јеванђељске параболе, поуке, тропаре празника), уче напамет најзначајније молитве на црквенословенском као богослужбеном језику Руске Православне Цркве.

Колико су овде приказани нормативни документи применљиви на српску говорну и социокултурну средину? Постоји ли у њој потреба за учењем црквенословенског језика? На какве се вредносне ставове у вези са евентуалним увођењем црквенословенског језика као факултативног предмета у одређеним типовима школа може рачунати?

Почећемо од последњег питања. Темељну социолингвистичку анализу ставова репрезентативног корпуса испитаника са српског језичког подручја према црквенословенском језику извршила је mr Ружица Бајић из Института за српски језик САНУ (резултате свога истраживања објавила је у књизи „Богослужбени језик

српске цркве: прошлост, савремено стање, перспективе“, 2007). Преовлађујући афирмавативни однос испитаника према црквенословенском језику упућује на закључак о прихватљивости његовог експерименталног увођења у ограничени број школа, барем у ближој перспективи. Потреба за учењем црквенословенског језика у свим његовим развојним етапама – старословенској, епоси националних редакција и новоцрквенословенској – у Србији се може заснивати на истим аргументима

који су уважени у руској говорној и социокултурној средини, а који се везују за његову кумултивну (могућност успостављања континуитета са пређашњим етапама књижевног језика, стицање одговарајућих културолошких и филолошких знања) и комуникативну функцију (разумевање богослужења, успостављање тешње корелације са верском наставом). Руски програми могу представљати солидну полазну основу за конципирање одговарајућих курсева за носиоце српског језика. Сматрамо да би у Србији факултативни курсеви црквенословенског језика за почетак могли бити уведени у филолошке гимназије, као и у православне гимназије на чијем се оснивању ради (права тачка школа на просторима настањеним српским живљем, иначе, основана је у Загребу 2006. године, док у Русији православне гимназије постоје још од прве половине 90-их година). Чини нам се да је јубилеј у чијем знаку ће противати наредна година – 1150 година од отпочињања мисије Солунске Браће – изванредан повод за једну овакву иновацију у српској просвети.

- 1 Пожар у хиландарском конаку 2004. г.
- 2 Нишка Саборна црква после пожара 2001. г.
- 3 Оштећења конака Ман. Хиландара

Заштитимо светиње од пожара

Законска (не)уређеност заштите верских објеката од пожара

Саша Бојданов

После већих пожара (Саборна црква у Нишу и Хиландар) извршени су прегледи стања заштите од пожара у најважнијим православним светињама у Србији, али осим писменог извештаја и набавке мале количине опреме и средстава за гашење пожара, ништа више nije урађено.

Ако добро сагледамо стање у црквеној администрацији и државном апарату, како у Србији тако и у осталим православним земљама, уочићемо жалосну чињеницу да не постоји ни једно лице, нити у цркви, нити у држави, које би указало на недостатке и проблеме у области заштите од пожара православних светиња и исте отклањало. Укратко речено, не постоји ниједан вид организованог система заштите од пожара православних светиња (ни верских објеката уопште). Важе-

ћим законским прописима у Србији регулисана је обавеза сваког правног лица да има службу заштите од пожара или најмање једног радника који ће непосредно организовати и спроводити мере заштите од пожара. Такође, важећим законским прописима Српска Православна Црква се третира као верска заједница која је одвојена од државе, што је takoђе случај и у скоро свим традиционално православним земљама. Црква се не меша у послове државе, нити се држава меша у послове Цркве. У овом случају, то је довело до великих проблема у заштити православних објеката од пожара.

Све државе света придају велики значај делатностима заштите од пожара, па је надзор над овим пословима најчешће повериен органима војске или полиције. У Србији надзор над пословима

заштите од пожара врши Сектор за ванредне ситуације МУП-а Србије. С обзиром на одвојеност Цркве од државе, МУП је само у појединачним случајевима ишао у прегледе и то по позиву појединачних лица из цркве или надлежног завода за заштиту споменика културе. Нађени недостаци из области заштите од пожара углавном нису отклоњени, јер не постоји ни служба ни лице које би се тиме бавило.

Организовање службе заштите од пожара на нивоу СПЦ у овом тренутку је нереално и неоствариво, баш као и организовање на нивоу сваке епархије појединачно.

У Министарству вера и дијаспоре, Министарству културе, информисања и информационог друштва, Републичком заводу за заштиту споменика културе и подручним заводима за зашти-

2

3

Иако се православни манастири не спомињу директно, овај члан новог закона се односи на највеће манастире и цркве, поготово када је реч о објектима под заштитом УНЕСКО, јер су, од осам објеката на територије Србије, шест управо православни манастири, а два су археолошка налазишта.

Интересантно је поменути да је у члану 82. став 1. тачка 6, у коме се регулишу казнене одредбе, написано да ће се казнити новчаном казном од 300.000 динара до 1.000.000 динара правно лице (цркве и манастири су и регистровани као правна лица) односно казном од 10.000 до 50.000 динара и одговорно лице у правном лицу, ако не прибави сагласност надлежног Министарства за изградњу, адаптацију и реконструкцију наведених објеката. У овом тренутку у Србији практично не постоји објекат под заштитом УНЕСКО, манастир или црква од изузетног значаја у коме није вршена нека реконструкција и адаптација. У неким случајевима је и тражена сагласност надлежног Министарства, али је то реткост.

Што се тиче осталих законских прописа којима се може регулисати заштита од пожара манастира и верских објеката (Устав СПЦ, Закон о културним добрим и сл.), они изузетно штуро дефинишу поступке које треба предузети како би се законом

ту споменика културе, који се једино и баве видовима заштите и финансирањем пројекта у области заштите, такође нема организованог система заштите од пожара верских објеката нити иједног лица задуженог да указује на проблеме и недостатке из ове области и предлаже конкретна решења.

У овом тренутку заштита од пожара православних светиња у Србији је препуштена индивидуалним случајевима од епархије до епархије и од манастира до манастира, са краткотрајним ефектима.

Оптимално решење у овој ситуацији је веома тешко пронаћи. Потребно је важећу законску регулативу из области заштите променити и допунити конкретним мерама и обавезама свих релевантних фактора за област заштите од пожара православних

светиња. Потребно је, такође, активирати одговорна лица свих епархија, МУП-а, Министарства вера, Министарства културе и свих подручних завода ради доношења конкретних мера и активности.

Почетни корак у заштити од пожара верских објеката у Србији јесте нови Закон о заштити од пожара, донет 29. децембра 2009. године, објављен у Службеном листнику Републике Србије бр. 111/09. У овом закону, у члану 34. пише: „Министарство даје сагласност на пројектну документацију у погледу мера заштите од пожара за изградњу, адаптацију и реконструкцију следећих објеката...“, па су под тачком 9. наведена „културна добра од изузетног значаја и објекти у њиховој заштићеној околини и културна добра уписане у Листу светске културне баштине итд.“

обавезала активност на заштити од пожара верских објеката који су у њиховој надлежности. Устав Српске Православне Цркве у члану 251. каже: „Црквена добра осигурују се против штете од пожара, краће и елементарних непогода, а у смислу наредба Патријаршијског управног одбора“. Овај члан се првенствено односи на поступак код осигурујућих друштава, а не на конкретне техничке поступке у области заштите од пожара. Закон о културним добрима само у члану 90. између осталог каже: „Покретна културна добра се морају обезбедити од пожара“. А у члану 99. под мерама техничке заштите на непокретним културним добрима подразумевају се радови на конзервирању, рестаурирању, реконструкцији, ревитализацији и презентацији културних добара. Ни речи о заштити од пожара верских објеката.

Када је реч о светогорским манастирима, ситуација је готово иста што се тиче нивоа заштите од пожара, са специфичним карактеристикама које се могу наћи само на Светој Гори. Монаси Свете Горе су грчки држављани, а цела Света Гора је под јурисдикцијом Васељенског Патријарха. Манастири имају најширу могућу аутономију, али морају испуњавати и своје обавезе према грчкој држави и цариградском Патријарху, као и они њихове обавезе према манастирима. Одлуке се доносе у заједничком разговору и најширој могућој сарадњи.

У јелинској Републици питањем културних добара бави се закон бр. 3028/2002 – „О заштити споменика и културног наслеђа уопште“. Ово је савремени закон који обрађује материју у складу са европским и међународним стандардима, али у духу изузетног осећања за бригу о културно-историјским добрима. Посебно се то односи на манастире Свете Горе и њену вишевековну самосталност. Законодавац је у члану 73. став 2. поме-

нутог закона изричito прописао ограничење одредби закона, па се каже: „Одредбе овог закона не односе се на посебне одредбе које важе за Свету Гору“. Стручна подршка светогорским манастирима морала се организовати тако да се испуни дva најважнија услова, а то су: да све надлежности и деловања буду у складу са светогорском и манастирском самоуправом и положајем који прописује Јелински устав и Статут Свете Горе, а друго, да се задовоље сви стручни стандарди заштите културног наслеђа. Ради испуњења тих захтева 1981. г. основан је Центар за заштиту светогорског наслеђа (познат по скраћеници изведенуј из иницијала јелинског назива КедАК).

КедАК је основан чланом 9. закона бр. 1198/1981 као правно лице јавног права под надлежношћу Министарства за Македонију и Тракију. Детаљна разрада статуса, унутрашње организације и начина остваривања циљева дата је у председничком указу бр. 1231/2.10.1981. КедАК је основан у правом тренутку, у времену када је број монаха на Светој Гори почeo да расте, а са-мим тим је почела и обнова запустелих манастирских објеката и економија. КедАК има приоритет у односу државних установа према Светој Гори, тако да у његову надлежност прелазе све надлежности следећих министарстава: за изградњу и урбанизам, животну средину, јавне радове, културу, науку и пољопривреду. Радом КедАК-а руководи управни одбор од 11 чланова у коме се налази генерални секретар Министарства за Македонију и Тракију, гувернер Свете Горе и два монаха, представника свештене заједнице. Основни задатак КедАК-а је да сачува вековну аутентичност Свете Горе, што значи да се сви радови на објектима и отвореном простору морају најавити и доставити одговарајући план и пројекат предвиђених радова. Радови морају бити тако изведени да се не

наруши вековни грађевинско-архитектонски изглед објеката, што у неким случајевима (као што је обнова уништених објеката Хиландара) може бити велики проблем. КедАК инсистира да се објекат изгради од материјала од кога је и првобитно био грађен и са истим изгледом. Употребом дрвених греда у објектима Хиландара, на појединим местима би се значајно смањила статичка носивост објеката, а са друге стране количина дрвеног материјала је у сваком случају већ велика и треба је смањити са аспекта заштите од пожара, јер повећава пожарно оптерећење објеката.

Што се тиче прописа из области заштите од пожара светогорских манастира, они једноставно не постоје. Приоритет је дат грађевинско-архитектонским карактеристикама манастира. Нигде ниједним чланом ниједног закона, уредбе или прописа није предвиђена обавеза неког манастира да има организовани

Пожар у Хиландару (2004)

систем заштите од пожара, нити да применљује прописе из области заштите од пожара, осим уопштених реченица у којима се говори о примени мера из области заштите од пожара, које се углавном занемарују или површно спроводе у дело. Манастири имају потпуну аутономију и могу сами ангажовати стручна лица из области која им је потребна (осим ако у братству не постоји неко од монаха који се тиме бави). И поред тога, степен заштите није увећан, нити је интересовање за заштиту од пожара порасло, осим у индивидуалним случајевима. Основни разлози за то су неинформисаност одговорних лица у манастирима Свете Горе и КЕДАК-а о суштини заштите од пожара.

Стање заштите од пожара у верским објектима који се налазе у западним земљама је нешто боље, али тај већи степен заштите није регулисан посебним законским прописима, већ искључиво већим степеном од-

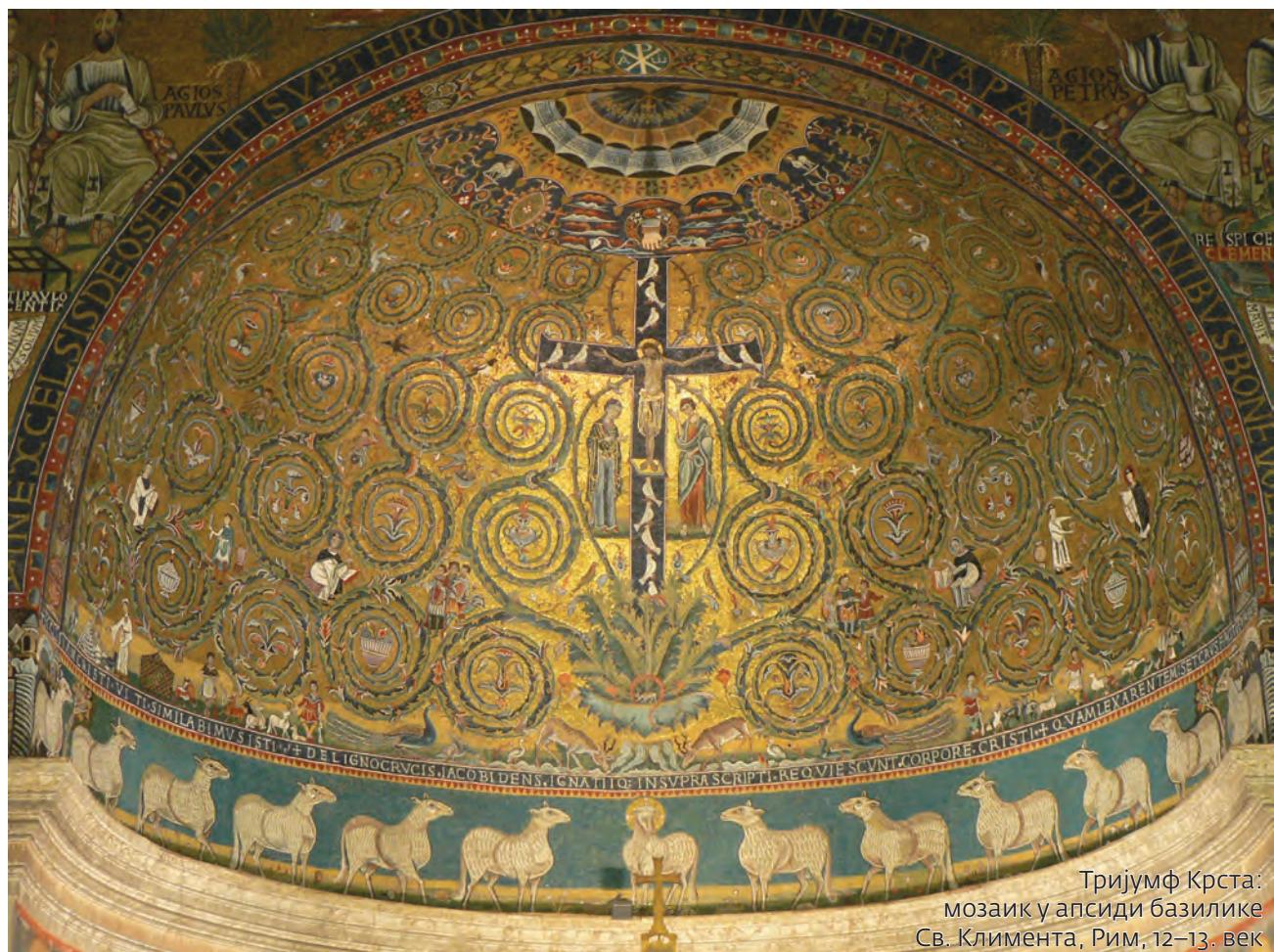
говорности руководећих лица у објектима од виталног значаја за народ и државу. У земљама западне Европе и Америци не постоје посебни прописи којима би се штитили верски објекти. Они се третирају као културно-историјски споменици од виталног значаја за народ и државу и само у том својству добијају одговарајућу стручну и материјалну помоћ. Уколико дође до већег пожара који уништи или озбиљно оштети манастир или цркву, обнова се одвија, највећим делом, тражењем помоћи преко средстава јавног информисања. Тек после оваквих апела, јављају се државне институције и појединци вољни да помогну обнову, материјално и стручно. Иста је ситуација и у великим манастирима Азије, поготово оним који се налазе на Тибету и Хималајима.

УНЕСКО, као водећа светска организација за заштиту културно-историјских споменика, такође нема организовани систем

заштите од пожара. Постоје многобројне активности, инвестиције, радови на заштити културно историјских споменика широм света, али се оне углавном своде, као и код нас, на конзервацију икона, фресака, грађевинске радове и слично. Ни речи о заштити од пожара.

У многобројним издањима УНЕСКО, саветовањима, и сл. заштити од пожара је посвећено изузетно мало пажње. Углавном је било речи о заштити библиотека, ризница и архива. Неколико радова говоре о заштити од пожара манастира. У пракси (на терену) ситуација је иста као и у Србији.

На крају свега постављају се два питања: Зашто је заинтересованост за заштиту од пожара културно историјских споменика тако слаба? Да ли још увек влада мишљење јеретичких средина из средњег века, по коме је пожар Божија казна, па га због тога не треба гасити (а можда ни спречити)?

Грађење мира

Владимир Марјановић

„Расковаће мачеве своје на раонике, и копља своја на сртовае, неће дизати мача народ на народ, нити ће се више учити боју“ (Ис 2, 4)

Живимо на просторима где су ратови веома учестили. На Балкану је рат извеснији него мир. Сукоби који су вођени у прошлости били су различитог карактера: верског, етничког, идеолошког, економског, културног итд. Готово сви народи који живе на Балкану су међусобно ратовали у неком историјском тренутку. Последњи рат на просторима бивше Југославије током деведесетих година однео је на хиљаде људских жи-

вота, на хиљаде људи је рањено и расељено, велики број домаца је спаљен и уништен. Свака од сукобљених страна себе је сматрала жртвом која води одбрамбени, а не нападачки рат.

Православље и мир

Да ли, и у којој мери, Црква може допринети миру и помирењу? То питање је веома важно, не само због односа према прошлим ратовима и данашњег про-

цеса помирења већ и у контексту спречавања будућих конфликтата. У књизи *Основи социјалне концепције Руске Православне Цркве*, афирмише се миротворна друштвена улога Цркве: „Мир, као дар Божији који преображава унутрашњег човека, мора да се пројављује и према споља. Треба га чувати и разгоревати (2Тим 1, 6). Зато је миротворство задатак за Цркву Христову: 'Ако је могуће, колико до вас стоји, имајте мир са свим људима' (Рим 12,

18); трудите се „да чувате јединство Духа у свези мира“ (Еф 4,3) (*Основи социјалне концепције Руске Православне Цркве*, Нови Сад, Беседа 2007, стр. 105).

У Јеванђељу нас Христос позива да будемо миротворци: „Блажени миротворци, јер ће се синови Божији назвати“ (Мт 5, 9); позива нас на помирење са ближњим: „Ако, дакле, принесеш дар свој жртвенику, и ондје се сјетиш да брат твој има нешто против тебе, остави ондје дар свој пред жртвеником, и иди те се најприје помири са братом својим, па онда дођи и принеси дар свој“ (Мт 5, 23:24). Ове Спаситељеве речи су веома важне јер је основ сваког помирења, како оног међу народима тако и сваког другог, лични однос који имамо према ближњем. На самом почетку Литургије свештеник говори: „У миру Господу се помолимо“, а потом се молимо и „за вишњи мир“, „за мир свега света“, „за времена мирна“. Благосиљајући народ свештеник говори: „Мир свима“, „У миру изађимо“, на крају Литургије.

У историји Цркве постоји велики број позива на миротворство. „Бог није Бог рата и борбе“, писао је Свети Јован Златоуст позивајући да се буде у миру са свим људима. *Милански едикт* је донет са намером да унесе мир у Римско царство. У *Едикту* се и говори да је донет, поред осталог и из потребе за постизањем „општег и јавнога мира.“ Свети Сава је познат по делима истинског миротворства. Мирио је своју завађену браћу и позивао на престанак убијања међу хришћанима.

Познати амерички православни богослов о. Стенли Харакас у тексту *Нема теорије праведног рата код Отаца* закључује: „Исток уопште није изналазио услове за улазак у рат и самим тим није ни развијао теорију праведног рата у правом смислу речи. За разлику од Запада, Исток је рат сматрао нужним злом. Идеал мира је био нормативан и никакве теоријске

елаборације нису никако могле да доведу до тога да се рат сматра позитивним. Укратко речено, никако се не може тврдити да је православље развијало теорију праведног рата“ (<http://www.in-communion.org/2005/08/02/no-just-war-in-the-fathers/>).

Могућности помирења

Постоје различите врсте, нивои и аспекти помирења. Помирење може бити верско или међунационално, може се и односити на припаднике истог народа или вере (нпр. потреба за помирењем после грађанског рата). Оно је процес који је данас неопходан и у коме нарочито важну улогу треба да имају хришћани. Ни једна друга установа или институција не може више допринети помирењу, као што може Црква. Православље је у историји потврдило своју миролубивост.

Српско помирење

Да би српски народ био помирен са другим народима, требало би да буде међусобно помирен. Поделе на две међусобно супротстављене и крајње завађене стране у српском народу оставиле су кобне последице. Најупечатљивији је пример из Другог светског рата и подела на четнике и партизане која је завила у црно многе породице. Међусрпски сукоб је у неким крајевима однео више жртава него окупациона војска. Политичке поделе кроз историју на карађорђевићевце и обреновићевце, европејце и антиевропејце, републиканце и монархисте, на издајнике и патријоте, преносе се са колена на колено и као да само мењају облик и форму.

Једини лек за превазилажење подела јесте светосавска љубав према ближњем, кога нећemo посматрати као политичког и идеолошког противника, већ пре свега као брата. Једино следећи Светог Саву који је мирио браћу, ове кrvаве поделе се могу превазићи.

Међуетничко помирење

Данас је врло тешко говорити о миру и међунационалном помирењу између Срба, Хрвата, Босњака и Албанаца. Мржња која је посејана донела је рат и злочине. Дуг је и трновит пут који води до истинског и правог помирења. Посебан проблем представља чињеница да су управо мир и помирење у великој мери политички злоупотребљене речи. Много је лицемерног и лажног миротворства, када о миру говоре они који припремају рат. Ипак, без обзира на препреке, пут мира је пут којим треба ићи. Да би помирење имало успеха мора доћи до искреног међусобног праштања. Грађење мира на Балкану је изузетно тежак процес, јер до сукоба и рата увек и врло лако може доћи. Али градећи мир, међусобно и са другима, следимо пут Христов који нас позива на то. Градећи мир испуњавамо Његову заповест.

Међурелигијски дијалог и помирење

Секуларисти и бројни антирелигијски критичари често износе став да је религија на Балкану катализатор конфликта и да не доприноси миру већ разгорева национализам и шовинизам који доводе до сукоба. Зaborавља се да су Цркве и верске заједнице током рата често апеловале на мир и позивале на прекид ратних дејстава. Долазило је до заједничких сусрета верских поглавара, и организоване су молитве за мир. Ипак, апели нису имали довољно одјека, нити су многи желели да их чују. Ратни покличи били су гласнији, а рат прихватљивији од мира.

Међурелигијски дијалог у великој мери може допринети миру међу верама и помирењу међу завађеним народима на простору бивше Југославије. Јудаизам, хришћанство и ислам имају заједничке корене, па и заједничке вредности. Мир међу људима је свакако једна од њих. ■

Званично
у календару
Српске
Православне
Цркве

Свети Мученици Момишићки

Радован Пилићовић

У типологији светости новијих канонизација, спроведених у Српској Православној Цркви, мучеништво за Христа заузима истакнуто место. Томе је свакако допринела немирна историја српског народа, његова географска растрзаност између великих сила и подложност страним утицајима који су у српском православљу видели непријатељску појаву. „Без смрти нема васкрсења“, стара је и доволно позната крилатица у круговима богослова и духовника. О неким мученицима који су у скорије време уписаны у диптихе светих, а чија су имена

одавно „уписана у књигу живота“, знамо на различите начине и у различитој мери.

У Митрополији црногорско-приморској у протеклим деценијама било је неколико канонизација (Св. Јоаникије Липовац, Св. Симеон Дајбабски). Темељи православља у српској Зети почивају на моштима краља-мученика Јована Владимира. Оправдано се може рећи како је историја мученика момишићких смештена у поменути духовни распон страдања и исповедништва, односно да је уграђена у темеље сведочења Христа на поменутим просторима. На последњем заседању Св.

Архијерејског Сабора СПЦ према одлуци донетој на седници од 17. маја 2012. године решено је да се озваничи вековно молитвено поштовање двојице свештеномуученика момишићких и њихових четрдесет ђака који су пострадали од Турака 1688.

Историјски оквири

Место Момишићи, некада село, данас подгоричко насеље, помиње се у средњовековним српским дипломатским споменицима. Тако, се Момишићи помињу у недатиранијој Повељи краља Ми-

Подгорица има небеске покровитеље у свештеномученицима И новомученицима момишићким

лутине (1282–1309) у којој се као својина Хиландара помињу „села у Зети половина Каменице са људима именом Момишићи“. Такође, у Повељи цара Душана издатој Хиландару 1348. стоји да се лаври прилаже „село у Зети Момишићи са Забелом и с брдом и с првима и планине Добре Долове, Стлбица и Ботуга“. Момишићи су развијено место што региструју турски пописи, где 1592. броје 32 куће. У изворима исте врсте се по први пут помиње свештеник 1610. и то као „поп Никола од Момишића“. По предању које постоји у месту становници воде порекло из Старе Србије, од села Момиша код Призрена. У братству Поповића вековима живијака успомена и јасно предање, што је карактеристика за српска племена у динарском планинском појасу, да се зна и памти сваки епохалан догађај и да се то историјско памћење исказује на уметнички начин.

Тако је Андрија Јовићевић у својим етнографским истраживањима записао: „Поповићи су заузимали горњи крај у Момишићима и земља је првобитно била њихова својина. Они су тада имали своју цркву у врху села и причају да је од њихове куће до данас било 70 попова. Иако је овај број преувеличен, ипак потврђује њихову старину. Поповићи су били према Турцима отпорни и Турци су их зато мрзели. Једне године, на Божић или Васкрс, Турци их, док су били у цркви, нападну изненада и све их потуку и запале. Осим Поповића, у цркви је било и других братственика, али нико није био поштеђен. На врху села се виде рушевине ове цркве и прича се да су у њој запалили два попа и 40 ћака“. У турској најезди за време Великог Бечког рата, у

нападу војске скадарског Сулејман паше на Момишиће, а ради освете за више претрпљених пораза у отвореним сукобима нарочито са племеном Кучи, Турци су ухватили двојицу свештеника и њихових четрдесет ученика који су спаљени 1688. у Цркви Св. Георгија.

Молитвено поштовање

Побожна успомена на страдање је живела у народу. Новомученици момишићки су били духовно укрепљење у времену робовања, њихова жртва се није заборављала.

Припадници братства Поповића су 24. јула 1903. затражили од надлежног архијереја, тадашњег Митрополита Црне Горе и Брда Митрофана Бана, да обнове своју цркву на старим темељима, а у спомен на њихове претке-мученике. Митрополит је био мишљења да за то још није сазрело време и да они не би могли економски издржати напоре и издатке градње. Тек после Првог светског рата створили су се услови да се црква на старим темељима обнови. Поповићи истрајавају у својој старој замисли и пишу 6. маја 1930. Митрополиту црногорско-приморском Гаврилу Дожићу:

„Познато је да наше братство постоји још од доба Црнојевића, господара Зете и оно сада растурено живи у Подгорици, Љешкопољу, Момишићу, Црнојевића Ријеци, Морачи и другим мјестима. По записима и предањима нашега братства, до сада је било 77 свештеника обојега реда у разним степенима црквенога достојанства из овога мјеста, па како су се увијек залагали за права цркве и народа у данима тешког робо-

вања, они су у већини и жртвама тога били“. Важност обнове храма је наглашена још једном, јер се она предузима: „Из пијетета на толике жртве патње и страдања наших предака, који су спаљени, по тавницама одвођени, вјешати и на колац набијати, само зато што су неустрашиво својој светој цркви и народу служили, свих нас је особита жеља да спаљену и до темеља разрушену цркву на старијом темељу обновимо, као споменик пријатељима жртава на олтар цркве и нације“. [Писмо Митрополиту Гаврилу доноси: Немања Поповић, Црква Св. Ђорђа и 42 новомученика момишићких, стр. 58–69, у: Двојица Светих свештеномученика и 40 ћака новомученика момишићких (живије, служба, акаџије и свједочанства), Подгорица 2008].

Радови на обнови цркве трајали су од 1934 до 1936. године. Радови на обнови су предузети почетком деведесетих година прошлог века, а обновљени храм је освештан на Ђурђиц 16. новембра 1995. године. У обновљени храм су похрањене мошти Св. мученика момишићких, а када се литија креће кроз Подгорицу ове свете мошти се носе испред. Град Подгорица слави своју крсну славу Св. Апостола и Јеванђелисту Марку, али има и небеске покровитеље у свештеномученицима и новомученицима момишићким. Житије им је саставио, службу и акатист испевао истакнути савремени химнограф и хагиограф Српске Православне Цркве, јеромонах Димитрије Плећевић 2008. године.

Прослављење (свечано проглашење за угоднике Божије) пострадалих момишићких учитеља и њихових ћака обављено је 19. маја 2012. године, на Светој Архијерејској Литургији у Спомен-храму Светог Саве на Врачару на којој је началствовао Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, уз саслужење епархијских архијереја из земље и расејања окупљених на редовном заседању Светог Архијерејског Сабора.

Из историје библиотекарства – Александријска библиотека

Ко је одговоран?

Ђакон мр Ненад Идризовић

Да ли су хришћани одговорни за уништење Краљевске библиотеке у Александрији?

После смрти Александра Македонског (323. г. пре Христа) је дошло до распада његовог царства. Египтом је завладала династија Птоломеја. Александрија постаје светски трговачки и хеленистички културни центар. Птоломеј I Сотер (367–282) изградио је Музеј (налазио се у североисточном делу града), који је требало да буде место рада научника, којима ја пружена могућност да се потпуно посвете својим проучавањима. Највероватније је и Краљевска библиотека била оформљена у склопу Музеја. Ова замисао је реализована за време Птоломеја II Филаделфа (309–246). Када је библиотечки фонд прерастао предвиђен простор за његов смештај, за време владавине Птоломеја III Евергета (281–221), списи су депоновани у новоотворену библиотеку у Серапиону (храм бога Сераписа).

Уништење библиотеке

Шта се стварно дододило са Краљевском библиотеком у Александрији? Поуздано се зна да је основана од стране Птоломеј I Сотера и да она више не постоји. Приче о њеном уништењу спомињу се вековима, а сматра се да су постојала три могућа кривца за то, и то три велике личности које су владале Александријом – Јулије Цезар (100–44), Патријарх Теофил Александријски (4. в. –

412) и калиф Омар (око 581–644) – дакле Римљанин, хришћанин и мусиман.

Када је Јулије Цезар напао Александрију, прогонећи свог ривала Помпеја, нашао се у ситуацију да остане окружен египатском флотом, па је одлучио да пошаље запаљене бродове према луци. План му је успео. Спалио је египатску флоту али ватра се ускоро проширила на докове и захватила запаљиве материјале, који су били спремљени за извоз. Пре него што је угашена, ватра се проширила по целом граду. У пожару је изгорела и Краљевска библиотека заједно са 400.000 непроцењивих рукописа. Иначе, у својим мемоарима Јулије Цезар не спомиње тај догађај (да ли зато што га није сматрао важним, не зна се)... Ипак, чињеница да је Јулије Цезар спалио библиотеку била је позната – све до времена када је његова породица завладала (крајем I века после Христа). На пример, библиотека као посебно здање није постојала када је велики антички научник Страбон (око 63 – око 24) посетио Александрију 20. године пре Христа. Без обзира што су се наука и култура наставиле развијати после напада Јулија Цезара на Александрију, нема директних помињања библиотеке после овог догађаја.

Што се тиче одговорности калифа Омара за уништење библиотеке, потребно је рећи да су мусимани освојили Египат

640. године и да је хришћанин по имениу Јован обавестио локалног арапског генерала (Амр ибн ел-Аса) да у Александрији постоји библиотека у којој се чува сво знања света. Генерал се због ове информације веома узнемирио, па је писао калифу Умару у Меку, који му је наредио да се све књиге у библиотеци униште, јер су у супротности са Кураном. Цео библиотечки фонд искоришћен је као гориво за многа купатила у граду, који је због своје величине потрајао шест месеци за сауне освајача. Ова прича, по којој су Краљевску библиотеку у Александрији спалили мусимани, сматра се недовољно поткрепљеном веродостојним историјским изворима.

Ко је приписао кривицу Теофилу Александријском?

Серапеум је уништен и претворен у хришћанску цркву око 391. године за време патријарховања Теофила Александријског. Неки извори сведоче да је острашћена хришћанска гомила уништила Серапеум или да се у њему није налазио фонд Краљевска библиотека.

Од периода I века пре Христа до IV века после Христа, о Краљевској библиотеци мало се писало, вероватно зато што у овом периоду није ни постојала. У Александрији су у овом периоду постојале и друге библиотеке. Византијски научник Јован Цецис (1110–1180) је у својим комен-

Здање савремене
Александријске библиотеке
[Bibliotheca Alexandrina]

тарима на Аристофана, сачувао неке детаље о попису рукописа у Краљевској библиотеци и Серапеуму, који је израдио песник Калимах (око 305 – око 250). По његовим наводима у фонду Краљевске библиотеке се налазило око 500.000 списка и око 42.000 у Серапеуму. Епифаније Кипарски (око 320 – око 403) каже да је било око 50.000 списка у мањој библиотеци, која се по њему налазила у Серапеуму. Ово се слаже са осталим изворима, који тврде да је било много мање књига у библиотеци у Серапеуму, него у Краљевској библиотеци.

Историчар Амијан Марцелин (око 335 – око 400) песнички велича Серапеум, али након тога каже да је списе који су се тамо налазили спалио Јулије Цезар. Овај податак је важан, јер је он посетио Александрију пре 391. године, и користећи прошло време у изражавању, констатовао да су се у Серапеуму налазили важни списи. Пагански философ Евнапије из Сарда (око 347 – око 408) је у свом делу *Животи софиста* убацио део о пљачкању Серапеума. Иако је био жестоки антихришћанин, чинећи све да Теофил Александријског и његове следбенике оцрни, занимљиво је да никде не спомиње да је

Краљевска библиотека уништена од стране хришћана. Сократ Схоластик (око 380 – око 439) који је саставио дело *Црквена историја*, када спомиње уништење Серапеума, каже да је зграда уништена и касније претворена у цркву. Не спомиње никакво уништење списка и њихов број, нити шта се могло дододити са њима. Хришћански историчар Павле Оросије (око 375–5. в.) у свом делу *Седам књига против незнабожаца*, када говори о уништавању паганских храмова у Александрији, каже да су у храмовима постојали сандуци са списима, које је он видео и који су, како је њему било речено, били испражњени (када су хришћани уништавали паганске храмове). Море се узети у обзир да је Павле Оросије живео много касније, да би његово сведочанство било поуздан извор информација. По њему можемо закључити, да су хришћани узели књиге из неких храмова, али не можемо бити сигурни из којих храмова су списи узети, да ли су рукописи уништени и ко је сносио одговорност? Можемо бити сигурни да није причао о Серапеуму, јер се сви други извори слажу да је Серапеум сравњен са земљом а храмови које је Павле Оросије посетио, не само да су постојали,

него су имали срећен унутрашњи ентеријер. Могуће је да су списи због свог књижевног и културног значаја депоновани у друге хришћанске библиотеке.

Без икакве сумње, тешко је утврдити да ли је библиотека у Серапеуму постојала око 391. године, али ако је и постојала то се не слаже са тврђењем Амијана Марцелина, који каже да није постојала средином IV века. Као што је приметио један истраживач овог проблема, ово није „аргумент тишине“, јер уопште не постоји разлог да се очекује помињање списка у Серапеуму када је уништен. Погрешан „аргумент тишине“ је када тврдимо да се нешто што није поменуто није ни десило, насупрот доказима који указују да јесте. Према овоме, Теофил Александријски и његова браћа хришћани су ослобођени кривице.

Оптужбу да је Теофил Александријски одговоран за уништење Краљевске библиотеке у Александрији први је споменуо енглески историчар Едвард Гибон (1737–1794) у свом делу *Опадање и пропасти Римској царству* из 1776. године. Он је дозволио својим антихришћanskim предрасудама да му угрозе историјску непристрасност и објективност. ■

Изложба тајног

Светлост

Проћођакон

Поводом 400. година постојања *Archivum Secretum Apostol Vaticanum*, први пут је прордла *светлосћ* у шаму. По први пут у историји ове установе римске курије, јавности је, *extra muros*, на Капитолу постао доступан део спектакуларних докумената који су обележили црквену и општу историју од средњег до XX века, неку врсту *lieu de mémoire* многих народа за протеклих 1200 година. Папа Павле V основао је овај архив 1612. године. Ватикански тајни архив чува *in continuo* у својим трезорима документе из историје универзалне Цркве. Државе, краљевства и војводства се гасе или бивају револуцијама разорене, за разлику од римске курије. Но и овде је историја оставила трагове – упад Лангобарда је изазвао прекид у формирању збирки текстова и докумената.

У римским музејима *Musei Capitolini*, на брду Капитол, од 1. марта до 9. септембра 2012. г. изложено је равно 100 значајних историјских докумената, на изложби насловљеној *Lux in Arcana – L'Archivo Segreto Vaticano si Rivela*. На овоме месту ваља додати да *archivum secretum* тј. „тајни архив“ није само тајни, иако је пријев „тајни“ његов ореол, већ има

од XVII века специјалну, архивско-техничку семантику и означава „приватни архив“ који папа искључиво користи за канонска и јурисдикцијска питања. У архивистици се овај *terminus technicus* и данас употребљава. Изложба „Светлост у тајни“ је значајан догађај, у коме се различити документи – манускрипти на пергаменту и папиру, инкунабуле, фолијанти, епистуле, декрети, кодекси – одабрани из несагледивог ватиканског архива, који се простире на 85 километара регала, од двоспратних подземних тунела на сва четири спрата грандиозне апостолске палате курије, излађу у свечаним изложбеним просторијама музеја на римском Капитолу. Историјски распон разноврсних конволута и докумената сеже од VIII до XX века, од *Liber Diurnus* Фридриха Барбаросе и процеса Галилеу Галилеју, до докумената из понтификата Пија XI (1922–1939) које је Бенедикт XVI 2006. г. учинио приступачним историчарима и теолозима. Са посебном напетошћу се очекује за 2014/15. г. најовештено отварање докумената из епохе понтификата папе Пија XII (1939–1958), које ће снагом документарне фактичности раз-

решити контроверзне дискусије о улози римске курије у Другом светском рату, односно улози курије у холокаусту.

Сав архивски материјал ове изложбе је груписан у неколико великих секција.

„Тијара и круна“ тематизује кроз дванаест докумената вишевековну дијалектику духовне и световне власти, од „Константинове даровнице“ (*Donatio Constantini*), преко *Privilegium Ottonianum* Григорија VII; од *Dictatus Papa* до буле *Unam Sanctam* Бонифација VIII; од победе папске војске 1870. г. до „Латеранског пакта“ 1929. г.

„Тајне конклаве“ је секција са корпусом докумената о историјској еволуцији сабора кардинала који се сазива зарад избора новог папе. „Светитељи, краљице и дворске dame“ описује историју славних жена од Лукреције Борције (ћерке папе Александра VI) до Бернадете из Лурда, краљице Кристине из Шведске до Марије Стјарт и њеног последњег писма папи Сиксту V из 1587. г., као и последње писмо Марије Антоанете из затвореничке ћелије пре но што ће бити изведена на гильотину.

LUX IN ARCAN
Fabbris 2012
Musei Capitolini, Roma
www.luxinarcana.org

ватиканског архива

У тајни

Зоран Андрић

Секција „Дијалог и размишљање“ садржи документацију о односу Римокатоличке цркве према другим деноминацијама и другим религијама, као и о строгим концилијарним прописима од концила у Тренту 1545. г. до Другог Ватиканског концила 1962–1965. Овде је изложено писмо папе Климента XII посланику седмог Далај Ламе, у коме папа моли за подршку мисији францисканаца у Тибету. Занимљиво је у овом контексту споменути писмо руског цара Алексеја I Романова папи Клименту X од 11. октобра 1672. г., са молбом за подршку у борби против турског султана. Папа Климент X му је одговорио 4. септембра 1673. г., посредством шкотског изасланика, са обећањем да ће га у томе подржати. Још занимљивији је текст изложене повеље *Laetentur Coeli* са сабора у Фиренци од 6. јула 1439. г. односно одлуци о временом укидању велике шизме односно формулом о сједињењу Источне и Западне Цркве. Овај документ је сачуван у латинској и грчкој верзији.

У секцији „Јеретици, крсташи и куриозитети“ изложени су пап-

ска була од 3. јануара 1521. г., о екскомуникацији Мартина Лутера, документи о процесу и осуди Ђордана Бруна из 1597. г., и о покушају енглеског парламента 13. јула 1530. г. да поништи брак енглеског краља Хенриха VIII са Катарином из Арагоније, као и „Статут о јереси“ папе Григорија IX. Секција „Мастило и злато“ приказује рукописе, воштане и оловне печате, златне илуминације и кодексе који свеђоче о врсном естетском аспекту експоната. Ова изложба има својеврсан значај и за палеографе и археографе.

Изложбом *Lux in Arcana* Ватикан подржава нову политику отворености коју је започео папа Јован Павле II 2000. г. – молбом за опроштај за религиозну интолерантност. Кроз нову отвореност и доступност примарним историјским изворима омогућују се, *sine ira et studio*, нови критички приступ и тумачење. Овај гест курије плод је својеврсне, рекли бисмо, мудре дипломатије понтифика Бенедикта XVI, која уједно може значити и почетак нове епохе промењених парадигми у отворености и комуникацији. ■

LUX IN ARCAN
Fabbris 2012
Musei Capitolini, Roma
www.luxinarcana.org

LUX IN ARCAN
Fabbris 2012
Musei Capitolini, Roma
www.luxinarcana.org

LUX IN ARCAN
Fabbris 2012
Musei Capitolini, Roma
www.luxinarcana.org

Из старог Православља

Посјета Митрополита Данила
градићу Св. Стефана

Св. Стефан, градић саграђен на полуострву, опасан зидом подигнут је у XVв. Најприје се састојао од 12 дома т. ј. од 12 паштровских племена. Народно предање каже, да су трошак за оснивање поменутог града Паштровићи отели Турсцима приликом једне њихове провале у Боку Которску. Касније су се нови досељеници помијешали са староседеоцима и оградили своје куће. Некада је Св. Стефан бројио око 100 дома са 400 душа и био је до краја првог свјетског рата једино сједиште паштровске општине која се послије тога рата подијелила у двије општине.

Мало по мало становници су се исељавали и до свршетка другог свјетског рата остало је свега 11 дома. Пошто се указала јединствена прилика да би Св. Стефан могао послужити корисно у угоститељске сврхе, то је исти градић и претворен у угоститељски објекат, а становницима оних 11 кућа изграђене су нове зграде у близини.

На врху Св. Стефана налази се стара црква св. архијакона Стефана која је грађена по прилици у исто вријеме кад и град. До ове цркве налази се нова црква посвећена исто св. Архијакону Стефану. Бригом и трудом старешине манастира Прасквице игумана Бориса Кажанегре, који иначе много улаже труда за напредак паштровских манастира и цркава, и ова је црква данас сачувана и лијепо украсена, тако да му за иста може послужити за похвалу. Овај познати игуман подигао је и одњегово душу младог монаха Данила, кога је из дјетињства примио, васпитао и спремио за ваљаног јеромонаха, који данас свакодневно дежура у цркви св. о. Стефана.

У недељу, 21. јула о. г., око 8 сати, зауставила су се кола из којих је изишао Његово Високопреосвештен-

ство Митрополит црногорско-приморски г. Данило у пратњи о. Марка Калана, сабрата Цетињског манастира. На улазу у град високог госта сачекао је директор угоститељског предузећа Св. Стефан г. М. Браило и поздравио, предавши му лијепи букет мимозе. Овдје су поздравили Господина Митрополита игуман Прасквице

о. Борис, протаставрофор Богобој Милошевић, парох котарски; прота Милорад Стојановић, архијерејски намјесник и парох борски, те још и многи гости.

На улазу у цркву Његово Високо-преосвештенство дочекао је о поздравио млади јеромонах о. данило, сабрат манастира Прасквице бираним ријечима. Овај дивни говор оставио је најљепши утисак код свих присутних. Уз појање храмовног тропара Господин Митрополит уз садејство протојереја Витомира Марковића, пароха светосавске цркве у Београду и јеромонаха о. Мардарија Шишовића, старешине манастира Режевића и Ђакона Љуба Радуловића. Одговорао је веома складно и велељепно црквени хор из Котора. На завршетку је Господин Митрополит одржао дивну, поучну и упечатљиву проповјед, која је силно утицала на присутне, тако да је била бурно поздрављена.

Послије св. литургије директор г. Браило у једној дивној, укусној сали хотела, приредио је срдачан пријем високом госту и свештенству. Директор г. Браило допратио је Господина Митрополита до аута и срдачно се поздравио, а Господин Митрополит у пратњи свештенства упутио се у манастир Прасквицу...

Прота Богој Милошевић
Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 34, Београд, 15. август 1968, страна 4.

Архимандрит
Кипријан (Керн)

Антропологија Светог Григорија Паламе

[превод са руског: Ђакон
Ђорђе Лазаревић
Краљево 2012, 490 стр.

ISBN 978-86-84933-84-5

Конечно, након више од шездесет година од првог (париског) издања, преведена је докторска дисертација Архимандрита Кипријана Керна *Антропологија Светог Григорија Паламе* (Anthropologia sancti Gregorii Palamitae). Кажемо „конечно“ јер је потреба за књигама каква је ова, постојала по давно. Наиме, да смо на српском имали Кернову студију пре тридесет или четрдесет година, не би тек од скора наши теолози, у методолошком (али и сваком другом) смислу, почели да израђују квалитетне научне радове. Веома дugo, све до пре десетак–петнаест година, нисмо имали на свом језику узорне богословске радове који померају границе и у мишљењу и у начину писања. Кернов докторат је по свему парадигматична студија – написана је веома педантно, материјал је адекватно обрађен, а закључци су доследно изведени – то је управо оно што је недостајало радовима који су писали наши богослови.

Архимандрит Кипријан, као што је познато, пред-

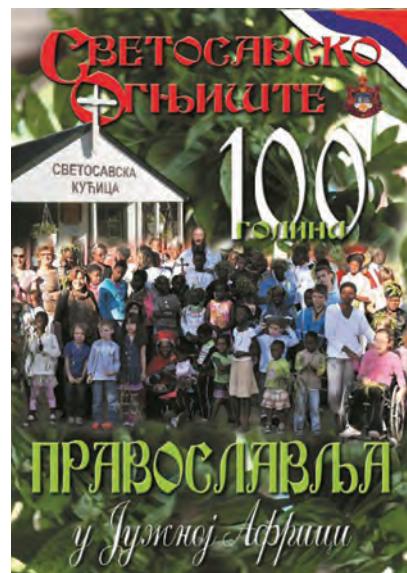
ставља једног од родоначелника (озбиљних) паламистичких студија међу православнима, који је са неколицином претежно руских теолога из емиграције (пре свих: Василија Кривошејна, Јована Мајендорфа, донекле и Георгија Флоровског) пресудно утицао на озбиљан развој истраживања паламитског и уопште исихастичког наслеђа.

Рад оца Кипријана Керна Антropoloгија Светој Григорија Паламе, у ширем плану, представља својеврсни преглед све тоатчке антропологије. Иако највећи део простора, сходно прилици, посвећује Григорију Палами, по значају увида које износи приликом тумачења претпаламитске антропологије, књигу можемо посматрати и као релевантну историју патристичког учења о човеку.

Кипријан Керн обрађује кључну тему исихастичког богословља – учење о човеку; прво анализира Паламину теологију у оној мери у којој је то неопходно да би се правилно разумела његова антропологија, а потом се бави кључним антрополошким темама – учењем о људској природи, човеку као лицу и подобију Божијем, и на крају, концептом обожења човековог бића које се реализује у синергији са божанским енергијама. С обзиром да је Свети Григорије Палама извршио озбиљну антрополошку синтезу, која се за православне може сматрати нормативном, Керново истраживање те синтезе немерљив је допринос и формирању базе на којој треба да се изгради модерна Православна хришћанска антропологија.

Иако је студија Архимандрита Кипријана Керна преведена са озбиљним закашњењем, ипак је добро да је уопште и преведена. Уколико се буде и читала, сигурно ће у многоме допринети развоју овдашњих патролошких и антрополошких студија.

Блајоје Пантелић

Светосавско Огњиште

Часопис јужноафричке парохије – дванаести број

Јуна месеца ове године из штампе је изашао најновији, 12 по реду број часописа јужноафричке парохије – Светосавско Огњиште. Овај часопис има своју јединствену и специфичну вредност јер је једини српски часопис на афричком континенту и једини часопис у Африци који се штампа на српском језику и ћирилици (уз неколико текстова на енглеском језику).

Ово издање има 68 страница са преко 300 фотографија, и по томе спада у најобимније, најсадржајније и најбогатије издање до сада. Веома смо поносни на наше парохијске новине имајући у виду да ова удаљена Црквено-школска општина спада у једну од мањих, а наш парохијски часопис изгледа богатије и лепше од многих епархијских новина (епархије су црквене области које у свом саставу имају десетине, а негде и стотине парохија).

Следећа година ће бити јубиларна, десета година. од како је „рођено“ Светосавско Огњиште, што је у овој атмосфери и овим условима јужноафричког живота

и рада – изузетан подвиг, на чому смо Богу захвални.

Архимандрит
Пантелеймон (Јовановић)

Књига за децу о Светој Петки

[Лиљана
Хабјанович-Джурковић

Параскева-Петка,
избавитељница от бед
и духов злобы

Издательство Московской
Патриархии 2012 ; 48 стр.]

ISBN: 978-5-88017-249-8

У издању Московске Патријаршије објављена је књига за децу о Светој Петки „Параскева – Петка“ Љиљане Хабјановић Ђурковић. Ову књигу ауторка је написала на позив Издавачког савета Руске Православне Цркве. Књига је богато илустрована цртежима Е. Попкове, а преводилац је Иља Числов. Књига је објављена са благословом Његове Светости Патријарха Московског и целе Русије Кирила. Први тираж књиге је 10.000 примерака, а ауторка се одрекла хонорара као прилог Руској Православној Цркви. Ово је четврта књига Љиљане Хабјановић Ђурковић објављена у Русији.

Ова књига ће ускоро бити објављена и на српском језику.

РУСИЈА

Електронска верзија Лаврентског кодекса

Поводом обележавања 1150. годишњице руске државности, Руска председничка библиотека је представила електронску верзију Лаврентског кодекса, једног од најстаријих споменика књижевне уметности. Пергамент манускрипта из 1377. године који је чуван у Руској народној библиотеци у Санкт Петербургу је најстарији очуван запис који говори о доласку Рјурика, варјашког вође који је 862. године стекао контролу над територијом Ладоге и подигао насеобину Холмгард поред данашњег Новгорода. Зачетник је славне руске династије Рјурикович, која је владала Кијевском Русијом, касније до 14. века Галицијом-Волинијом и до 16. века Московском кнезевином. У овом кодексу се налази и препис „Повести минулих лета“ познат и као „Примарна хроника“.

Кодекс је добио назив по монаху Лаврентију који је заслужан за највећи број коментара у тексту. Према речима Антонија Ликхоманова, директора Руске народне библиотеке, сам рукопис се читаје године чува на посебном месту у библиотеци и тек неколико пута годишње се измешта одатле. Он је нагласио да је овај стари документ у добром стању и да је недавно рестауриран, али је доступан само одређеном броју људи – јер су странице веома осетљиве.

Лаврентски кодекс ће од сада бити доступан великим броју корисника на веб-страницама Народне библиотеке али и Председничке библиотеке. Поводом представљања ових дигитализованих записа јавности, одржана је историјска и образовна конференција на којој су учествовали стручњаци из Ермитажа, највећег уметничког и културно-историјског музеја у Русији и једног од највећих у свету, затим из Руске Академије Наука, са Московског и Санктпетербуршког Универзитета, директори руских библиотека и друге личности из домена уметности и наука.

Електронска верзија Кодекса је доступна на веб-страници <http://expositions.nlr.ru/LaurentianCodex/eng/manuscript1.html>. На овој адреси се могу видети фотографије свих 173 листа Кодекса, са могућношћу увеличавања и зумирања слике, упоредном транслитерацијом текста и преводом на руски језик.

НЕМАЧКА

Изложба хришћанских рукописа

У баварској државној библиотеци у граду Бамбергу отворена је изложба под називом „Блага вечности“. На изложби су посетиоцима представљени вредни библијски и литургијски рукописи из прве половине 11. в. који су до сада били чувани у сакристији катедрале у Бамбергу са колекцијом књига из црквене библиотеке.

Многи од експоната који су овом приликом изложени чине основу библиотеке Хенрика II Светог, који је био цар Светог римског царства (973–1024), и основао бискупију у Бамбергу 1007. г. Сам град је захваљујући њему убрзо постао значајан политички и културни центар Франконије. Цар је тада активно учествовао у реформи црквеног живота. Данас је Бамберг једини град у којем је сачувана царска збирка оригиналних рукописа из средњег века.

Са изложбе: корица од слоноваче

На изложби „Блага вечности“ могу се наћи рукописи који су настали у чувеним монашким центрима за израду књига. Могу се видети и корице књиге начињене од слоноваче, злата и сребра. На многим рукописима се налазе и илустрације и прикази библијских сцена.

<http://www.staatsbibliothek-bamberg.de/>

НЕМАЧКА

Конференција о Светој Гори

У немачком граду Вајмару је од 23. до 26. јуна под покровитељством Светског друштвеног форума *Дијало^г цивилизација* одржана међународна конференција на тему „Света Гора – Јединствено духовно и културно наслеђе савременог света“. У јулу прошле године је у Салзбургу, такође под покровитељством истог форума одржана прва конференција посвећена Светој Гори на којој су учествовали међународно друштво *Пријатељи Свете Горе* и Фондација Руске Цркве у Немачкој.

Конференција је окупила истакнуте истраживаче, интелектуалце, монахе и свештенике и личности из јавног живота. Они су разматрали историју, затим значај хришћанства за савремени идентитет Европе заснован на примеру искуства и традиције Свете Горе.

Посебна пажња је поклоњена односу духовног и интелектуалног живота у хришћанству, савременој духовној пракси, монашким активностима у обитељи

и ван ње, атонској традицији у савременој уметности, али су и представљени најважнији изазови у очувању европског историјског и културног наслеђа.

На конференцији су обраћене три теме: „Морални пример Атоса и изазови секуларног света“, „Савремени Атос и његове посебности“ и „Атонска традиција у хришћанској култури“.

Извор: <http://www.wpfdc.org>

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Богословска антропологија

Друштво за проучавање хришћанске етике (Society for the Study of Christian Ethics – SSCE) ће од 7. до 9. септембра ће у Весткот Хаусу (Богословски факултет Англиканске цркве у Кембрију) организовати међународну годишњу конференцију на тему „Богословска антропологија“.

Конференција ће бити посвећена богословским размишљањима о старим и новим питањима међу којима су најважнија она која се тичу самих људских бића: шта и ко смо ми? Предавачи ће сагледати ову тему из различитих углова, укључујући и разматрања о људском телу, о напрецима у биотехнологији, о односу између људи и животиња или и о проучавањима инвалидитета код људи. Циљ конференције ће бити и повезивање богословских разматрања са другим дисциплинама и стручама.

Учествоваће предавачи из Велике Британије, Шкотске, Сједињених Држава и Холандије.

Више информација можете наћи на http://www.ssce.org.uk/annual_conference.html.

М. Пејровић

Нови Теолошки погледи (XLV/1)

Почетком маја су из штампе, на 212 страна, изашли нови *Теолошки погледи* – број 1 за 2012. годину. Ово је осма свеска *Нове серије* овог часописа, а новина коју доноси је и поново успостављање нумерације годишта – од године оснивања часописа (1968), те носи ознаку годишта XLV. Нови број домаћег версконаучног часописа у продаји је доступан у књижарама Православног богословског факултета, а могуће га је поручити преко службе за претплату – (+381) 11 30-25-103, 30-25-113, 064/17-83-786, preplata@spcr.rs, као и преко уредништва – teoloski.pogledi@spc.rs.

Из садржаја нових *Теолошких погледа*:

А. Ђаковац, „Писмо Св. Максима Исповедника ученику Анастасију“ (стр. 3–16);

В. Вранић, „Оправданост наглашавања националног идентитета и етничке припадности у Православној Цркви“ (стр. 17–40);

Желько Р. Ђурић, „Икона као средство визуелне комуникације“ (стр. 41–68);

Еп. А. Јевтић, „Свети Васељенски Сабори: Осми (879–880. г.) и Девети (1351. г.)“ (стр. 69–90);

Радован Пилиповић, „Св. Јероним Стридонски и историјски контекст Знаменићих мужева“ (стр. 91–106);

М. М. Поповић, „Став Римокатоличке цркве и модерне науке према Галилеју“ (стр. 107–114);

Чедомир Ребић, „Поезија која уводи у дубине хришћанске философије живота“ (стр. 115–125);

Ивица Чаировић, „Појам и циљ мисионарења у хришћанској Цркви на Истоку и Западу (од VII до X века)“ (стр. 127–142);

Џ. Бер, „Шта заправо чинимо док говоримо о Богу?“ (стр. 143–158);

Митр. Јован Зизијулас, „Пневматолошка димензија Цркве“ (стр. 159–176);

Пјер Пире, „Христологија и Тријадологија Св. Максима Исповедника према његовој формули о природама – *Христос је из две, у две и две природе*“ (стр. 177–184); осврти (стр. 185–188) и прикази (стр. 189–209). С. П.

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0112447860, моб. 0668887654 или e-mail: otacnik@gmail.com

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

КИНА

Архијерејска Литургија након 50 година

У цркви Покрова Пресвете Богородице у Харбину Митрополит волоколамски Иларион је служио свету архијерејску Литургију 24. јуна, на дан када православни верници у Кини прослављају сећање на две стотине и двадесет кинеских мученика који су 1900. године пострадали за Христа. Његово Високопреосвештенство Митрополит Иларион је са благословом Његове Светости Патријарха Кирила боравио у званичној посети Народној Републици Кини.

То је била прва архијерејска Литургија у овом храму у последњих педесет година. Од како се 2001. године упокојио настојатељ, свештеник Григорије Жу, Литургија је служена само једном, на Васкрс 2010. године. Литургији је присуствовало и око 60 православних верника – Руса, који привремено или трајно бораве у овом кинеском граду, главном граду покрајине Хејлунгђанг у Манџурији на североистоку Кине.

Митрополит Иларион се након службе обратио окупљеним верницима рекавши им да су њихова снажна вера и стрпљење одржали православну веру у Кини и да се њиховим трудом одржава Покровски храм у Харбину.

„Иако већ одавно нема свештеника, ви сваке недеље долазите овамо да узнесете молитве Богу. Верујем да ће доћи дан када ће ова црква имати старешину, када ће се у овом храму чути служба Божија и вршити се свете Тајне. Радимо на томе да овај дан дође што пре...“, додао је Митрополит.

Извор: <http://www.mospat.ru/>

РУСИЈА

Посета Богословској Академији

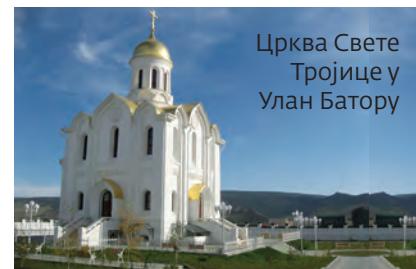
Представници Римокатоличке цркве су 11. јуна посетили московску Богословску Академију. На позив руске Академије наука Богословску Академију посетио је надбискуп Марчело Санчез Сорондо у пратњи надбискупа Ивана Јурковића, нунција за Руску Федерацију и монсињора Андреја Јузовића.

Гости су том приликом обишли и цркву Свете Тројице, цркву Светог Сергија, а касније су погледали и археолошку поставку на Академији. <http://www.mpda.ru/>

МОНГОЛИЈА

Посета православне делегације

Црква Свете
Тројице у
Улан Батору

МОНГОЛИЈА

Посета православне делегације

Православна мисионарска делегација из Сједињених Америчких Држава посетила је у периоду од 7. до 19. јуна парохију Свете Тројице у Улан Батору, главном граду Монголије. Ово путовање представља одраз сарадње између парохије Свете Тројице у Улан Батору и Православног мисионарског центра у Мајамију (ОСМС). Сарадња са организацијом из Мајамија је остварена уз благослов директора канцеларије Московске Патријаршије за институције у иностранству, Архиепископом Марком Јегоријевским. Овом сарадњом ће у будућности бити обухваћени краткорочни и дугорочни програми чији је циљ промовисање мисионарске делатности парохије, проповедање православља у Монголији али и образовање и досељеника и локалног народа.

Делегацију из Сједињених Држава је предводио Архиепископ Бренден Палфри и она се састојала из седморице чланова, представника Константинопољске и Антиохијске Патријаршије, те Православне Цркве у Америци. Група делегата је посетила места од културног и историјског значаја у Улан Батору, а затим су се срели са парохијанима, Русима и Монголима, као и студентима монголских универзитета. Делегати су такође имали прилику и да савладају основе монголског језика. <http://www.mospat.ru/>

КУБА

Прва Литургија

У најзападнијој провинцији на Куби, Пинар дел Рио, 16. јуна служена је прва Литургија. На веб-сајту те парохије се наводи да је Литургију служио настојатељ Казањског храма у Хавани, свештеник Димитрије Орехов.

Литургији су присуствовали Руси који ту живе, званичници из Руске амбасаде у Хавани али и остали парохијани. Римокатоличка надбискупија у Пинар дел Рију је за ту прилику уступила храм православној заједници.

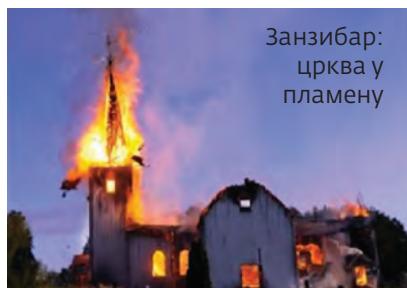
Истог дана су и млади из Казањског храма извели концерт руске народне музике.

ТАНЗАНИЈА

Уништавање цркава

Како се наводи на веб-сајту који извештава о прогонима хришћа-

на у свету, „Хришћани у кризи“, у Занзибару, главном граду Танзаније, припадници мусиманске сепаратистичке групе су средином јуна уништили три хришћанске цркве. У последњих 10 година у Танзанији је 25 цркава сравњено на са земљом. Још увек нико није осуђен због ових злодела.

Занзибар:
црква у
пламену

Танзанијске хришћанске вође кажу да представници власти у овој земљи која је већим делом мусиманска не предузимају ништа како би спречили насиље над хришћанима.

Један хришћански вођа, који је био сведок последњих напада, реагао да је око 200 мусиманских екстремиста узвикивало „Tabir, Allaahu Akbar“ док су уништавали цркву, наводећи да су у последње време нападачи све смелији јер нападају и цркве у главном граду а до сада су то чинили само по селима.

Упркос томе што је у Танзанији слобода вероисповести загарантована Уставом, хришћани у Занзибару се жале на дискриминацију, на редовно узнемирање и насиље које над њима спроводе мусимани. <http://christiansincrisis.net/>

ШРИ ЛАНКА

145 породица у цунгли

Једница из села Муликулама које се налази у Манару, северној провинцији Шри Ланке, изгубила је све за време грађанског рата. Остали су без дома, имања, посла... Не могу да се врате у своје родно место јер је та област предвиђена за изградњу поморске базе. А влада Шри Ланке их је сметила у шуму: спавају на земљи, окружени су слоновима и змијама. Желе сами себи да изграде нов дом али немају чиме. Ка-

ко наводи један римокатолички свештеник, који је са још једним свештеником, једним будистичким монахом и двојицом припадника невладиних организација посетио ову заједницу, „сведоци смо неподношљиве и бесмислене дискриминације“. Они су били шокирани условима у којима у прогонству живи ових 145 породица, тачније 285 римокатолика, припадника Тамила, етничке заједнице која насељава јужну Азију па и североисточни део Шри Ланке. У теорији, ових 145 породица би требало да спадају у прву групу избеглица којима би влада Шри Ланке обезбедила смештај посебним програмом за избеглице. Али у пракси, они немају ни дом ни посао већ више од 20 година.

Шри Ланка: Бескућници у цунгли

Насељавање села Муликулама датира још са почетка 19. века. Овдашњи народ римокатоличке вероисповести је одвајкада живео од пољопривреде и риболова. Али од почетка конфликта који је захватио североисточне провинције Шри Ланке, локална заједница је изгубила сва политичка, друштвена, економска али и верска права.

Они су своје село први пут морали да напусте 1992. године. Дванаест година касније, захваљујући посредовању Норвешке, вратили су се назад, али је 2007. године поново избио конфликт и заједница је опет остала без ичега.

Према речима једног избеглице, припадници војних снага су им тада рекли да ништа не ноше са собом, да све оставе и да ће можи да се врате за три дана. Од тада је прошло 5 година.

Од 2009. године, чланови хришћанских заједница и невладиних организација улажу значајне напоре како би се овај народ вратио својим кућама, али за сада ти напори нису уродили плодом. Влада Шри Ланке као оправдање за своје поступке наводи чињеницу да се село сада налази у зони војне базе и да они не могу више ту да живе, али не нуди никакво друго решење.

Половином јуна ове године, војска им је изградила два „купатила“ и дали су им цистерну воде. Али то није довољно. Отац Идалмагода, активиста за људска права, истиче да су овим породицама хитно потребни чамци, рибарске мреже, батеријске лампе, гориво, мреже против комараца и слично како би у тако тешким условима бар могли себи да обезбеде храну.

<http://www.asianews.it>

КАНАДА

Одликован Митрополит

Његово Високопреосвещенство Митрополит Торонта Сотириос одликован је 20. јуна медаљом краљице Елизабете II која се додељује и у Великој Британији и у Канади. Ово одликовање је добио због своје посвећености грчкој заједници у Канади.

Приликом доделе медаље, Митрополит, ганут признањем које је добио за своје заслуге у Грчкој Православној Митрополији Канаде, присутнима се обратио следећим речима „Ову награду желим да поделим са свим православним Канађанима грчког порекла. Сам не бих могао ништа да урадим. Благодаћу Божијом и захваљујући сарадњи међу свима нама – успели смо да постигнемо одређени напредак.“

Медаљом су том приликом најрађени и директор канадског Олимпијског комитета Димитрис Судас али и други представници грчке заједнице у Канади који су својим хуманитарним делом до принели општем болитку широм Канаде.

<http://canada.greekreporter.com>

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У ПЕТРОВУ

Такмичење из веронауке

Средином маја ове године, у Манастиру Св. Николе на Озрену, општина Петрово, одржано је, друго по реду, Републичко такмичење из Православне вјеронауке. Учествовали су ученици шестог разреда основних школа, а тема је била „Први и други период историје хришћанске Цркве“. На основу резултата са општинских такмичења, за ово – на републичком нивоу – пласирало се 18 ученика из читаве Републике Српске. Побједник је Василије Носовић, ученик ОШ „Свети Сава“ из Љубиња, који је освојио 97 од могућих 100 бодова. Друго мјесто је освојио Филип Бештић, ученик ОШ „Бранко Ђорђић“ из Бања Луке, а трећа је Невена Радишић ученица ОШ „Петар Петровић Његош“ из Теслића. Братство Манастира Озрен, на челу са игуманом Данилом, је све учинило да ученици и вјероучитељи буду и више него задовољни боравком у овој средњовјековној задужбини Немањића. Награде за такмичење су обезбиједили Владика зворничко-тузлански Василије и предсједник Катихетског одбора Владика бихаћко-петровачки Хризостом.

Такмичење из Православне вјеронауке у организацији Републичког педагошког завода уврдено је у календар такмичења основних школа Републике Српске од школске 2010/11. године.

Вјероучитељ Драјан Ђурић

У БЕЛОТИЋУ

Освећење храма

На Духовски уторак, 5. јуна 2012, Епископ шабачки Лаврентије и Епископ ваљевски Милу-

тин, уз саслуживање архимандрита Данила и Арсенија и свештенства Епархије шабачке обавили су чин освећења Храма Св. Великомученика Кнеза Лазара у селу Белотић (Епархија шабачка). Чину освећења и Светој Литургији, присуствовало је бројно свештенство и мештани села Белотић.

На крају овог сабрања, одржан је културно-уметнички програм који су уприличили ћаци веронауке из сеоске школе. У знак захвалности верном народу који је помогао цркву у Белотићу, Владика Лаврентије је доделио грамате.

Ђакон Саша Максимовић

Извор: Епархија ваљевска

У ГЛОГОВЦУ

Јањски сабор

У Манастиру Глоговац, у срцу Јања, закружене историјске и природне регије у долини истоимене ријеке, у Недељу свих светих 10. јуна 2012, одржан је традиционални Јањски сабор. Свету Литургију служили су епископи: осјечко-пољски Лукијан и бихаћко-петровачки Хризостом. Молитвено сабрање увеличано је освећењем новоподигнуте чесме у манастирској порти. Јањани и потомци Јања који живе у другим крајевима кроз овакво саборовање сјећају се својих светих предака и остају на путу који води у живот вјечни.

Обраг Уничанин

У ГОРАЖДУ

Напад на ћакона

Ђакон СПЦ у Рогатици Срђан Пијевац и његов брат Даљибор брутално су претучени и малтретирани у петак увече, 8. јуна 2012, у Горажду у Федерацији БиХ, недалеко од православног храма у Копачима.

Брађу Пијевац су око 21.00 час, одмах по преласку међуентитетске линије, напала двојица младића, за које је утврђено да су Бошњаци из Сарајева, и са бејзбол палицама, без икаквог разлога, почела да ударају по аутомобилу, а потом и по двојици браће.

Нападнута браћа Пијевац позвали су полицију босанско-подрињског кантона који су ухапсили нападаче недалеко од мјesta напада.

*Извор: Информашивна служба
Миџардијолије дабробосанске*

У ЗЕМУНУ

Духовни концерт

У недељу 10. јуна 2012. у порти Николајевске цркве у Земуну одржан је донаторски концерт за помоћ у лечењу Димитрија Стевановића (3 године) оболелог од најтежег облика *Spine bifida*. Концерт је одржан у организацији хора Храма Св. Тројице (породица Стевановић припада парохији овог храма) и хора Храма Св. Николе у Земуну. Поред хорова организатора у наступу су учествовали чланови ансамбла *Флагство долче*.

Милица Андрејевић

У РУСИЈИ

Срби у руском календару

Преподобни Јустин Ђелијски и преподобни Симеон Дајбабски по одлуци Светог Архијерејског Синода Руске Православне Цркве, биће уврштени у Календар Светитеља (месецослов) других помесних Православних Цркава.

Преподобни Јустин Ђелијски ће у календару РПЦ бити унет под датумом 14. јун, односно 1. јун по старом календару, док ће

се преподобни Симеон Дајбабски молитвено спомињати 1. априла, односно 19. марта по јулијанском календару. Поред Св. Владике Николаја, о: Јустин се сматра најпознатијим у свијету савремених православних Срба, а познат је као велики подвижник, чудотворац и теолог. Руска Православна Црква у календар је уврстила и Сабор новомученика Јасеновачких, 13. септембра, односно по старом календару 31. августа.

У ГРЧКОЈ

Аеропаг атински ослободио Архимандрита Јефрема

Грчки врховни суд Аеропаг поништио је одлуку Апелационог суда у Тракији, којом су 1. марта 2012, архимандрит Јефрем и монах Арсеније из светогорског Манастира Ватопед и предсједник суда Марија Псалти осуђени на по шест мјесеци затворске казне.

Сви оптужени ослобођени су оптужбе за задржавање објаве судске одлуке о размјени манастирског земљишта на језеру Вистонида. Аеропаг је пресудио да Марија Псалти није прекршила своје дужности, и да Архимандрит Јефрем и монах Арсеније нису подстрекивали на то.

Извор: Radio Светијора

У МАНАСТИРУ ЉУБОСТИЊА

Јефимијини дани

У суботу 16. јуна 2012, у порти Манастира Љубостиња отворени су Јефимијини дани 2012. На отварању је зборио Милован Вitezović. У програму је између осталог наступио и крушевачки хор „Српкиње“.

Јефимијини дани су посвећени првој српској песници Јефимији. Манифестација је први пут организована 1971, а обновљена 1991. Током свих ових година, достигла је изузетан ниво, и по броју и по квалитету учесника (песници и глумци) са готово целог српског говорног подручја. Број посетилаца сваке године расте, захваљујући пажљиво одабраном

Час појања у Богословији у Призрену

Помозите и ви обнову призренске Богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године. У Богословији се сада школује 11 ученика.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун: Комерцијална банка, 205-172349-51

МАНАСТИР ЂЕЛИЈЕ

Св. Јустин Ђелијски

Уочи дана када наша Света Црква прославља два свога велика учитеља и философа, Св. Јустину Мученика и Св. Јустину Ђелијског, служено је бденије у Манастиру Ђелије. Бденије је служио Епископ врањски Паҳомије, а саслуживали су му: Архимандрит Доротеј, игуман Манастира Св. Тројице у Шведској, протојереј-ставрофор Љубисав Ацић, и јерођакон Силуан, професор Призренске богословије, у присуству надлежног Владике Милутина и умировљеног Епископа захумско-херцеговачког Атанасија. Сутрадан, 14. јуна 2012, трећу годину од како је Свети Архијерејски Сабор уписао у Диптих Светих овог угодника Божијег, прослављен је празник Преподобног Јустина Ђелијског. Саборно прослављање је почело Св. Литургијом уз учешће више архијереја СПЦ: Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, Њихових Преосвештенстава епископа: зворничко-тузланског Василија, врањског Паҳомија, шумадијског Јована, ваљевског Милутина, нишког Јована и умировљеног Епископа захумско-херцеговачког Атанасија. Сабрање су увеличали бројни верници из Ваљева, али и из Србије, Црне Горе, Херцеговине и других крајева. Беседио је Митрополит Амфилохије говорећи о дивним и честитим плодовима које је изнедрио српски народ, посебно у XX веку: Св. Николају Жичком и Јустину Ђелијском, а са њима и свим другим мученицима, светим због којих ће нас Бог препознати у Царству Небеском.

Над гробом свог духовног оца, беседио је умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије, истакавши значај јединства Цркве и погубност цепања ризе Христове. Позив за очувањем јединства Цркве Христове упутио је и Митрополит Амфилохије на крају литургијског дела овог молитвеног скупа.

Извор: Епархија ваљевска

програму, који обухвата – сликарску колонију, представљање часописа *Јефимија*, књижевне вечери... Завршно вече се одвија у порти Манастира Љубостиња под називом „Јефимији у част“.

Извор: Епархија крушевачка

КРАГУЈЕВАЦ

Сећање на Владику Саву

У недељу другу по Духовима 17. јуна 2012., када Црква молитвено прославља Св. Митрофана Првог, навршило се 11 година од упокојења блажене успомене Епископа шумадијског Г. Саве (1930–2001). Блаженопочивши Епископ Сава био је други епископ на трону епископа шумадијских. Његово стање за спасење свих људи у Господу Исусу Христу, једино се може вредновати пред лицем Бога Живог кога је тако ревносно сведочио.

Његово Преосвештенство Владика шумадијски Г. Јован служио је заупокојену Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, уз саслужење осморице свештеника и три ђакона. О Владици Сави, његовој огромној жртви коју је поднео служећи своме роду, говорио је његов наследник Владика Јован. Циљ нашег живота на земљи јесте да целог себе принесемо Господу. Владика Сава показао је кроз тешку и одговорну епископску службу како се долази до овога циља, имајући увек пред собом лик Живог и Вајсгрслог Христа, истакао је Владика Јован.

Извор: Епархија шумадијска

У БЕЧУ

Конститутивна седница

Одлуком Светог Архијерејског Сабора СПЦ извршена је реорга-

низација Епархије средњоевропске. За администратора новоформиране Епархије аустријско-швајцарске, са седиштем у Бечу, изабран је Епископ бачки Г. др Иринеј, који је у понедељак, 18. јуна 2012., призивом Духа Светог, у бечком Храму Св. Саве, обележио почетак новог периода у историји СПЦ на подручју Аустрије, Швајцарске и Италије.

После призыва Духа Светога одржана је конститутивна седница најважнијих епархијских тела којом је председавао Владика бачки Г. Иринеј. Изабрани су чланови и заменици за Епархијски управни савет, Епархијски управни одбор и Епархијски црквени суд.

На седници је усвојен завршни рачун Епархије за 2011. годину и предлог буџета за 2012. годину.

О овом важном догађају за Епархију аустријско-швајцарску, Епископ Иринеј је оставио запис у Светом Јеванђељу, у које је својевремено, за време боравка у Бечу, Св. Владика Николаја својеручно уписао три дивне молитве.

У БЕОГРАДУ

Скуп катихета АЕМ

Катихете Архиепископије београдско-карловачке по благослову Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја се сабирају неколико пута у току школске године. Циљ сабрања је међусобни сусрет и размена искустава која су драгоцене за рад у школама.

Такав сусрет је уприличен и 23. јуна текуће године под сводовима Цркве Св. Василија Острошког на Бежанијској коши. Катихете је поздравио председник Одбора за верску наставу Епископ хвостански Г. Атанасије. Овом приликом

Епископ Атанасије је сваком катихети уз благослов поделио по један примерак нове књиге *С нама је Бог свештеника* Џона Брека у издању Одбора за верску наставу и нову кратку *Монографију Манастира Милешева* у издању Светигоре.

Видовдан

У БЈАЛИСТОКУ

Фестивал српске културе

Први Фестивал српске културе у Польској, под називом „Видовдан“ одржан је 28. јуна 2012. За то је заслужна парохија Св. Јована Богослова из Бјалистока (источна Польска, 400.000 становника). Захваљујући овдашњем свештенику, Михаилу Чиквину, који је пре више година студирао на Богословском факултету у Београду, парохија негује и приближава Польцима српску културу и духовност. На Видовдан је, поред свечаног богослужења у Цркви Св. Јована Богослова, у Супрасалском манастиру одржано предавања о везама Балкана и Републике Польске које трају већ више од 500 година. А опипљиви докази вековних веза са Србијом су фреске (из 16. века) у главној манастирској цркви, које је осликала група изузетних фрескописаца на челу с монахом Нектаријем из Србије. У оквиру Фестива-

ла „Видовдан“ одржана је и про-моција недавно објављене књиге на пољском – „Мисионарска пи-сма“ Св. Николаја Велимирови-ћа, чија је презентација одржана у Подлском музеју. У амфитеатру Подласке опере и филхармоније отворена је изложба фотографија „Боје православља – Србија“, а у вечерњим часовима приређен је концерт хора „Првог београдског певачког друштва“ и вокалне групе „Константин“ из Ниша.

У ноћним сатима су у биоско-пима приказани филмови срп-ских стваралаца Емира Кустури-це и Душана Милића. Почасни покровитељ програма Фестивала у Бјалистоку била је амбасада Р. Србије у Варшави.

O.C.

У БЕОГРАДУ Састанак Еп. Порфирија и генерал-потпуковника Љубише Диковића

Споразум о увођењу свеште-ничке службе у Војску Србије, потписан је на Видовдан 2011, у Нишу. У складу са тим, ове годи-не је, 28. јуна у Генералштабу у Београду, одржан састанак гене-рал-потпуковника Љубише Ди-ковића, начелника Генералштаба Војске Србије и Његовог Пре-освештенства Епископа јегарског Г. Порфирија, задуженог за руко-вођење службом војних свеште-ника СПЦ. Тема састанка била је примена споразума и имплемен-тација верске службе у Војсци Ср-бије. Договорени су даљи кораци у вези са пријемом кандидата за војне свештенике у професио-налну војну службу и са њиховим постављањем на дужност, догово-рени су избор и постављање по-моћника војних свештеника, као и избор и уређење одређеног бро-

ја богослужбених простора у ка-сарнама Војске Србије.

НА БУКОВОЈ ПОЉАНИ Освештана црква Светог кнеза Лазара

На празник Светог Великому-ченика кнеза Лазара Косовског ове године, освештана је новопо-дигнута црква у част овог свети-теља на Буковој Пољани. Свету Литургију служили су Његово Ви-сокопреосвештенство Архиепи-скоп Цетињски Митрополит цр-ногорско-приморски Г. Амфило-хије и Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, уз саслужење мно-гобројног свештенства и верног народа.

Након Литургије беседама су се обратили Епископ Јоаникије и Митрополит Амфилохије. Све присутне поздравио је председ-ник Одбора за изградњу новопо-дигнуте Цркве Лазарице са Буко-ве Пољане г. Свето Мартиновић. После литургијских беседа усле-дила је и свечана видовданска академија, у којој су узели уче-шћа народни гуслари, рецитато-ри и црквени хорови.

Извор: <http://www.svetigora.com>

У БАЧКОЈ ПАЛАНЦИ Видовданска академија

На празник Светог Великому-ченика кнеза Лазара Косовског у дворани биоскопа „Војводина“ у Бачкој Паланци одржана је четвр-та по реду Видовданска академија.

Академија је отворена држав-ном химном, коју је отпевао цр-квени хор „Свети Јован Крсти-тель“, који је у наставку програма први пут отпевао песму *Дани моји* од Ирине Денисове. Видовданску беседу о значају празника је изго-

У одвојеним инцидентима на Косову и Метохији повређено је више од тридесет Срба. Како се незванично сазнаје, реч је о групи навијача која је 27. јуна аутобусом из Београда кренула на Газиместан на обележавање Видовдана.

Стigli су без проблема на се-вер Косова преко прелаза Јари-ње 28. јуна око пола пет ујутру, али их је код Вучитрна зауста-вила косовска полиција, тра-жећи им потврде о косовском осигурању за возила, које нису имали.

Двадесет особа повређено је у сукобу са припадницима ко-совске полиције на прелазу Мердаре, а приликом напада на аутобусе који су, у повратку са Газиместана, пролазили кроз Приштину повређено је 16 пут-ника. Троје од њих има устрел-не ране од бојеве муниције, а остали од палица, потврдио је специјалиста ургентне медици-не прокупачке болнице Драган Динић.

Извор: РТС

ворио презвитељ Бране Миловац. У наставку програма гуслар Пе-тар Мишовић је из српске епске поезије опевао опредељење Кнеза Лазара за Небеско царство. Кри-стина Дорић се публици предста-вила песмом *Отаџбина*.

На крају, организатор је доде-лио Видовданске награде ћаци-ма генерације и матурантима: Андреју Лојдлу, ученику Средње техничке школе „9. мај“ и Марку Вајсу, ученику Средње економске школе „др Радивој Увалић“. Уче-сницима академије додељене су захвалнице. *Извор: Радио Тавор*

**Протонамесник
Војислав Илић
(1943-2012)**

У недељу мироносица, 30. априла 2012. године, у свом родном селу Јаловику код Шапца, уснуо је у Господу прота Војислав Д. Илић. Сутрадан, у Цркви Св. апостола Петра и Павла, опело о. Војиславу служио је Епископ крушевачки Давид уз саслужење више од ддвадесет свештеника и ђакона крушевачке, шабачке, београдско-карловачке и браничевске епархије. Прота Војислав Д. Илић рођен је у Јаловику 2. фебруара 1943. од родитеља Драгише и Славке. По завршеној Богословији Св. Три Јерарха у Манастиру Крка, жени се Босиљком и бива рукоположен 1967. у чин презвитера, од стране Владике шабачко-ваљевског Јована (Велимировића). По благослову Владике Јована (Илића) долази у нишку епархију и добија парохију барбатовачку-гргурску 1968. Исте године бива постављен за пароха великошиљеговачког. Последње дане свог живота о. Војислав је провео у Крушевцу, благодарећи Господу што га је удостојио познанства и пријатељства са

Владиком Давидом. Уочи Вакршњег поста 2012., о. Војислав одлази у родни Јаловик са намером да обнови очевину. Тамо где је прохода и одакле је кренуо у велики свет тамо је и скончао. Гробно место, где честити отац Војачека вакрсење мртвих и живот Будућег века, налази се у порти јаловичке цркве, под липом.

Царство ти Божије, оче Војиславе!

Проштойрзвићер mr Александар Ерић

**Протојереј-ставрофор Хаџи Слободан Николић
(1925-2012)**

На Вазнесење Господње 24. маја 2012. г. упокојио се наш драги брат и саслужитељ протојереј-ставрофор Хаџи Слободан Николић из Ужица. О. Слободан Николић је рођен 7. октобра 1925. год. у Ужицу. Био је дете ужичке чаршије, како је сам за себе често говорио. Завршио је Битољску богословију и

био први рукоположени свештеник после Другог светског рата. Службовао је на Златибору, у Старом Расу и пуних тридесет година у Горњем Милановцу. По потреби службе, у недостатку свештеника на црногорском приморју, службовао је као парох и у Котору. После четрдесет година свештеничке службе отишао је у пензију и вратио се у родно Ужице. Био је троструки поклоник Гроба Господњег у Јерусалиму и водич многих поклонничких путовања по земљама Европе, Азије и Африке. Саслуживао је са највећим великородостојницима свога времена: Васељенским Патријархом Атинахом, Јерусалимским патријархом, Бугарским патријархом...

Бавио се писањем. Око 200 радова, дописа и прилога је објавио у црквеним часописима, а своју богату библиотеку је поклонио Манастиру Крка. Са супругом Надеждом је имао петоро деце. На Крстовдан 2006. године постао је протојереј, а наредне године, Владика жички Хризостом, га је одликовао напрсним крстом. Пуних 27 година прота је био у пензији, али је непрестано живео са Црквом, за Цркву, за Свету Литургију без које није могао да замисли свој живот. О томе ко је, и какав човек, прати Слободан био, сведочи и чињеница да је преко четрдесет свештеника и мноштво народа из Ужица узело учешће у молитвеном опраштају од њега.

Нека му је међу нама трајан и вечан спомен, а Свеблаги Господ нека му дарује сва добра јерусалимска. Амин.

Јереј Михаило Вуковић

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
Инжењеринг

Земун, И. Цанкара 9/29

www.mj.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са програмирањем и откуцавањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин: 1.1. Звоњење не потреса звоник; 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор; 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане. 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније; 1.5. Потрошња ел. енергије је нижа; 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити. 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирано изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја ЧАСОВНИКА

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР“

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОК ИЗБОР
ПОЛИЕЛЕЈА - ХРОСА
- РАЗНИХ СВЕЋЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
телеф./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livnica@ligrap@yahoo.com

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

КРСТОВДАН

У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ

Јерусалим, Витлејем, Назарет...

23. септембар

СВЕТИЊЕ МОСКВЕ

Оптина и Дивђејевска пустиња, Владимир...

25. август - 03. септембар

ОСТРОГ сваког петка

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
АРХИЕПИСКОПИЈА
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА
ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

НАЈВЕЋА ПОНУДА СВИХ ЦРКВЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
АРХИЕПИСКОПИЈА
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА
ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ 5
11000 БЕОГРАД, СРБИЈА
ТЕЛ/ФАКС:
00 381 11 30 25 220
МОБ:
00 381 64 800 43 45
00 381 64 800 43 33

proizvodni.zavod.spc@gmail.com
www.spc-aem.org

НАРУЦБЕНИЦА

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се на
следеће часописе**

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

овде исећи